

Raport z ewaluacji mid-term Strategii Rozwoju Lokalnego Kierowanego przez Społeczność obszaru Stowarzyszenia Lokalna Grupa Działania „Zaścianek Mazowska” na lata 2016-2023

„Europejski Fundusz Rolny na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich: Europa inwestująca w obszary wiejskie”.

Instytucja Zarządzająca PROW 2014-2020 – Minister Rolnictwa i Rozwoju Wsi.

*Publikacja opracowana przez Stowarzyszenie Lokalna Grupa Działania „Zaścianek Mazowska”
współfinansowana ze środków Unii Europejskiej w ramach działania 19 Wsparcie dla rozwoju lokalnego
w ramach inicjatywy LEADER, poddziałania 19.4 Wsparcie na rzecz kosztów bieżących i aktywizacji
Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2014-2020.*

*Operacja przyczynia się do realizacji Strategii Rozwoju Lokalnego Kierowanego przez Społeczność obszaru
Stowarzyszenia Lokalna Grupa Działania „Zaścianek Mazowska” na lata 2016-2023*

Zleceniodawca:

Stowarzyszenie Lokalna Grupa Działania „Zaścianek Mazowski”
ul. Polna 15, 07-405 Troszyn

Wykonawca:

Federacja Mazowia
ul. Kredytowa 6/22, 00-062 Warszawa

Autorki:

Anna Czyżewska i Maryna Studzińska

Warszawa, grudzień 2019

SPIS TREŚCI

Wyjaśnienie skrótów i nazw	4
Streszczenie	5
Wstęp i wprowadzenie	6
Opis przedmiotu badania	6
Stowarzyszenie Lokalna Grupa Działania “Zaścianek Mazowska”	6
Adekwatność i aktualność celów LSR	11
Realizacja LSR	11
Realizacja rzeczowa LSR	16
Realizacja budżetu LGD	23
Procedura przyznawania wsparcia finansowego i grantów	28
Trudność procedury konkursowej	31
Procedura przyznawania wsparcia finansowego w opinii beneficjentów	32
Procedura przyznawania wsparcia finansowego w opinii Rady LGD	33
Plan Komunikacji	34
Działania informacyjne w opinii wnioskodawców i beneficjentów	38
Ocena pracy biura Lokalnej Grupy Działania w opinii wnioskodawców i beneficjentów	39
Wnioski i rekomendacje	40
SPIS TABEL	42
SPIS WYKRESÓW	42

Wyjaśnienie skrótów i nazw:

PROW 14-20 – Program Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2014-2020

LGD – Stowarzyszenie Lokalna Grupa Działania „Zaścianek Mazowska”

LSR/Strategia – Strategia Rozwoju Lokalnego Kierowanego przez Społeczność obszaru Stowarzyszenia Lokalna Grupa Działania „Zaścianek Mazowska” na lata 2016-2023

KSOW – Krajowa Sieć Obszarów Wiejskich

ARiMR – Agencja Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa

Rada LGD – Rada Stowarzyszenia Lokalna Grupa Działania „Zaścianek Mazowska”

KRS – Krajowy Rejestr Sądowy

Rozporządzenie LSR – Rozporządzenie Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 24 września 2015 r. w sprawie szczegółowych warunków i trybu przyznawania pomocy finansowej w ramach poddziałania „Wsparcie na wdrażanie operacji w ramach strategii rozwoju lokalnego kierowanego przez społeczność” objętego Programem Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2014-2020

Rozporządzenie o współpracy – Rozporządzenie Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 19 października 2015 r. w sprawie szczegółowych warunków i trybu przyznawania pomocy finansowej w ramach poddziałania „Przygotowanie i realizacja działań w zakresie współpracy z lokalną grupą działania” objętego Programem Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2014-2020

Harmonogram naborów – Harmonogram planowanych naborów wniosków o udzielenie wsparcia na wdrażanie operacji w ramach strategii rozwoju lokalnego kierowanego przez społeczność

MOWES – Mazowiecki Ośrodek Wsparcia Ekonomii Społecznej

UMWM – Urząd Marszałkowski Województwa Mazowieckiego

Streszczenie

Ewaluacja MID-TERM Strategii Rozwoju Lokalnego Kierowanego przez Społeczność obszaru Stowarzyszenia Lokalna Grupa Działania „Zaścianek Mazowski” na lata 2016-2023 była realizowana w grudniu 2019 roku na terenie obszaru działania Stowarzyszenia Lokalnej Grupy Działania „Zaścianek Mazowski” obejmującego gminy Czerwin, Goworowo, Rzekuń, Rzewnie oraz Troszyn. Zakres podmiotowy ewaluacji obejmował biuro LGD, Radę LGD oraz beneficjentów działań. Kryteria ewaluacyjne obejmowały adekwatność, skuteczność i efektywność.

Cele ewaluacji zakładały:

- adekwatność wskaźników do zakładanych celów i przedsięwzięć,
- stopień realizacji poszczególnych wskaźników i celów,
- stopień realizacji budżetu i wpływ na LSR,
- skuteczność podejmowanych przez LGD działań w realizacji LSR,
- opinia Rady/ biur/ beneficjentów nt. kryteriów oraz procedur.

Na podstawie zgromadzonych materiałów został opracowany raport ewaluacyjny wraz z rekomendacjami.

Raport rozpoczyna się przybliżeniem obszaru funkcjonowania LGD oraz wskazaniem przedmiotu badania. W drugim rozdziale uwzględniono rzeczową realizację LSR, jej wskaźniki produktu, rezultatu oraz oddziaływania. W trzecim rozdziale przeanalizowano stan realizacji budżetu LGD. Czwarta część poświęcona została analizie procedury przyznawania wsparcia finansowego oraz grantów, która uwzględnia ocenę procedury z perspektywy wnioskodawców oraz Rady. W piątym rozdziale została przedstawiona ewaluacja wdrażania Planu Komunikacji. Całość zamyka rozdział podsumowujący wraz z rekomendacjami.

Wstęp i wprowadzenie

Opis przedmiotu badania

W grudniu 2019 roku na terenie obszaru funkcjonowania LGD przeprowadzono ewaluację MID-TERM wdrażanej strategii.

Cele ewaluacji zostały wyznaczone zgodnie z założeniami określonymi w strategii, w rozdziale XII dotyczącym monitoringu i ewaluacji. Określone cele ewaluacji zakładały:

- adekwatności wskaźników do zakładanych celów i przedsięwzięć,
- stopień realizacji poszczególnych wskaźników i celów,
- stopień realizacji budżetu i wpływ na SRL,
- skuteczność podejmowanych przez LGD działań w realizacji SRL,
- opinie Rady, biura oraz beneficjentów na temat kryteriów oraz procedur realizacji SRL.

Ewaluacja obejmowała analizę danych zastanych udostępnionych przez biuro LGD, analizę danych ogólnodostępnych, a także wywiady CATI (wywiady wspomagane komputerowo) z beneficjentami, pogłębione wywiady indywidualne (IDI) z beneficjentami oraz grupowy wywiad pogłębiony (FDI) z pracownikami biura LGD.

W ramach badania zostało przeprowadzonych 28 wywiadów z beneficjentami (na 62 osoby i podmioty, które brały udział w procedurze konkursowej), 7 wywiadów z członkami Rady LGD (na 14 osób będących członkami). Zakres podmiotowy ewaluacji obejmował biuro LGD, Radę LGD oraz beneficjentów działań. Kryteria ewaluacyjne obejmowały adekwatność, skuteczność i efektywność.

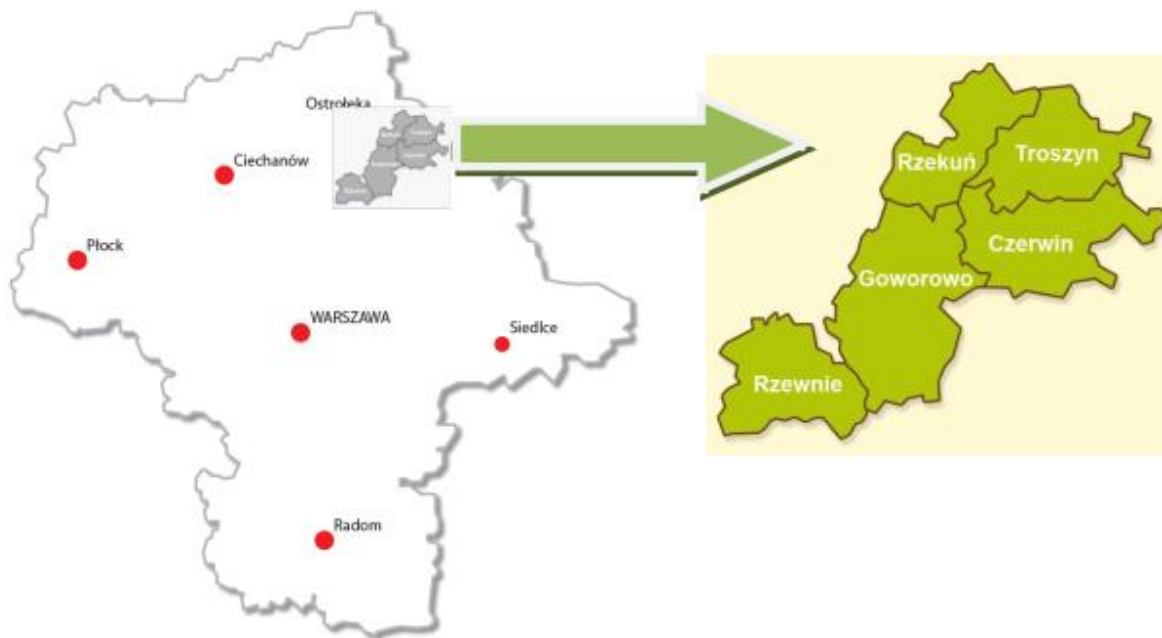
Wyniki z ewaluacji posłużą do

- oceny jakości monitorowania oraz wdrażania LSR,
- wskazania słabych punktów, a tym samym konieczność działania na rzecz poprawy jakości wdrażania LSR,
- ewentualnego podjęcia działań w kierunku aktualizacji strategii,
- informowania opinii publicznej (mieszkańców oraz podmioty z obszaru działania LGD) o stanie realizacji strategii.

Stowarzyszenie Lokalna Grupa Działania “Zaścianek Mazowski”

Stowarzyszenie Lokalna Grupa Działania “Zaścianek Mazowski” jest partnerstwem trójsektorowym, składającym się z przedstawicieli sektora publicznego, gospodarczego i społecznego, natomiast nadzór nad jego działalnością sprawuje Marszałek Województwa Mazowieckiego. Obejmuje swoim działaniem gminy: Czerwin, Goworowo, Rzekuń oraz Troszyn na terenie powiatu ostrołęckiego oraz gminę Rzewnie na terenie powiatu makowskiego (woj. mazowieckie). Biuro LGD znajduje się w Troszynie. Łączna powierzchnia obszaru LGD wynosi 793 km², co stanowi 2,23 % powierzchni województwa mazowieckiego.

Mapa 1: Umiejscowienie LGD na mapie woj. mazowieckiego oraz mapa LGD.

Źródło: opracowanie LGD

LGD działa w formie stowarzyszenia. Obecnie liczba członków LGD wynosi 155. Są to osoby i podmioty reprezentujące różne grupy interesów, środowiska społeczne i zawodowe. Liczba członków LGD na przestrzeni lat 2016 – 2019 zwiększyła się. Działalność LGD reguluje Statut stowarzyszenia, a także Strategia Rozwoju Lokalnego Kierowanego przez Społeczność ze zmianami zatwierdzonymi na XV Walnym Zgromadzeniu Członków w 2017 roku, a także Regulamin Pracy Rady LGD, Regulamin Biura LGD, Regulamin Obrad Walnego Zebrania Członków LGD, Regulamin Komisji Rewizyjnej LGD, Regulamin Zarządu LGD, Regulamin Wynagradzania Pracowników LGD, Procedura Naboru Pracowników, Regulamin Zamówień Publicznych, Instrukcja Kancelaryjna wraz z Jednolitym Rzeczym Wykazem Akt LGD, a także Polityka ochrony danych osobowych i Polityka rachunkowości.

Działania LGD są prowadzone według założeń LSR, która określa zakładaną wizję rozwoju, cele ogólne oraz cele szczegółowe. To w odpowiedzi na zakładaną wizję i cele są wskazywane działania, które podejmuje LGD. Poniżej został przedstawiony schemat wizji i celów LGD wraz z odpowiadającymi im zadaniami. Całość została opracowana w oparciu o diagnozę lokalną.

Tabela 1: Schemat wizji i celów LSR wraz z odpowiadającymi im zadaniami.

Źródło: opracowanie LGD

W odniesieniu do LSR, diagnozy, a także problemów grup defaworyzowanych w lokalnej społeczności oraz obszarów interwencji LGD wykreowała 8 typów przedsięwzięć, których realizacja ma się przyczynić do osiągnięcia zaplanowanych celów. Poniżej przedstawiony jest schemat prezentujący typy przedsięwzięć wraz z nazwą skrótową (akronim), zakresem działania oraz typem projektu (czy będzie to działanie własne LGD, działanie w trybie konkursowym czy działanie w trybie grantowym).

Tabela 2: Wykaz działań realizowanych w ramach LSR

Akronim	Nazwa	Zakres	Typ projektu
IZ	Innowacyjny Zaścianek	Rozwinięcie działalności gospodarczej	Konkursowy
WI	Wiedza i Innowacje	Wzmocnienie kapitału społecznego	Własny
SPU	Start Produkcji i Usług	Podejmowanie działalności gospodarczej	Konkursowy
ZP	Zasoby a Przedsiębiorczość	Podejmowanie działalności gospodarczej	Konkursowy
MILA	Miejsca Integracji i Lokalnej Aktywności	Budowa lub rozbudowa ogólnodostępnej i niekomercyjnej infrastruktury rekreacyjnej	Konkursowy
ISKRA	Inicjatywy w Społecznościach Kształtujące Rozwój ich Aktywności	Wzmocnienie kapitału społecznego	Grantowy
KS	Kompetencje Społeczne	Wzmocnienie kapitału społecznego	Własny
WP	Współpraca przy Promocji	Promowanie obszaru w tym produktów lub usług lokalnych oraz lokalnej przedsiębiorczości	Współpracy

Źródło: opracowanie własne

Warto zaznaczyć, że LSR jest złożona, ambitna, ma dużo zaplanowanych działań i przy małym biurze (dwie pracownice, okazjonalnie trzy pracownice) wymaga dużego nakładu pracy. Realizacja grantów, operacje własne, operacje konkursowe są uzupełniane przez dodatkowe aktywności LGD. To duże zaangażowanie, ale i obciążenie dla pracownic LGD.

Od początku wdrażania LSR biuro wzięło udział w wielu wydarzeniach/ szkoleniach/ konferencjach, tj.:

1. Cykliczne spotkania pn. „Podwieczorek samorządowy” organizowane przez MOWES w subregionie ostrołęckim,
2. Szkolenie dot. dobrych praktyk inicjatyw społecznych w gminie Węgorzewo,
3. XII Mazowiecki Kongres Rozwoju Obszarów Wiejskich zorganizowany przez UMWM,
4. Konferencja pt. „Kobieta przedsiębiorcza na obszarach wiejskich” zorganizowana przez Mazowiecki Ośrodek Doradztwa Rolniczego o/Ostrołęka;
5. Konferencja pt. „Przeciwdziałanie bezrobociu oraz ryzyku wykluczenia społecznego i dyskryminacji na rynku pracy” zorganizowana przez Wojewódzki Urząd Pracy w Warszawie Filia w Ostrołęce,
6. Konferencja regionalna pt. „Sukces pisany dotacją w ramach Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Mazowieckiego 2014-2020” zorganizowana przez Mazowiecką Jednostkę Wdrażania Programów Unijnych,
7. Spotkanie pn. „Poznajmy się. Działajmy razem” zorganizowane przez Stowarzyszenie Inicjatyw Gospodarczych i Edukacyjnych im Karola Adamieckiego w Ostrołęce, Stowarzyszenie „Projekt Radomir”, MOWES w subregionie ostrołęckim,
8. Ewaluacja Questu w Czarni zorganizowana przez Stowarzyszenie Lokalna Grupa Działania „Kurpsie Razem”,
9. Ogólnopolskie branżowo/tematyczne spotkanie sieciujące dla animatorów zorganizowane przez Federację Fundusz Współpracy,
10. Spotkanie z zakresu wdrażania inicjatywy LEADER w ramach PROW na lata 2014-2020 w Województwie Mazowieckim zorganizowanym przez UMWM,
11. Warsztat pn. „Księgowo-prawne podstawy zarządzania wiejską organizacją pozarządową” zorganizowany przez Fundację Wspomagania Wsi,
12. Spotkanie informacyjne zorganizowane przez MOWES,
13. Podsumowanie projektu pt. „Poznajmy się lepiej”,
14. Szkolenia pt. „LGD Facylitują” zorganizowane przez Stowarzyszenie Trenerów Organizacji Pozarządowych STOP,
15. Konferencja dot. wdrażania inicjatywy LEADER w ramach Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2014-2020 zorganizowane przez UMWM,
16. Spotkanie z partnerami krajowego projektu współpracy LGD: „Zielone Sióło”, „Kurpsie Razem”,
17. Komitet Sterujący Programu Fundusz Inicjatyw Obywatelskich – Mazowsze Lokalnie,
18. Szkolenie na temat podniesienia kompetencji w zakresie monitoringu i ewaluacji strategii rozwoju lokalnego kierowanego przez społeczność zorganizowane przez Forum Aktywności Obszarów Wiejskich,
19. Wydarzenie podsumowujące projekt realizowany przez KGW w Zabelu,
20. Warsztaty dotyczące podniesienia kompetencji w zakresie oceny formalnej wniosków w ramach PROW na lata 2014-2020, ze szczególnym naciskiem na weryfikację

- biznesplanów i dokumentacji technicznej projektów inwestycyjnych zorganizowany przez Forum Aktywności Obszarów Wiejskich,
21. Szkolenie dotyczące danych osobowych zorganizowane przez firmę NEA SYSTEM,
  22. Szkolenie dotyczące funkcjonowania Portalu Ogłoszeń ARiMR zorganizowane przez Agencję Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa,
  23. Szkolenie w zakresie prowadzonego doradztwa dla potencjalnych beneficjentów i skutecznej komunikacji ze społecznością zorganizowane przez Forum Aktywizacji Obszarów Wiejskich,
  24. Szkolenie pt. „Szkolenie wspierające rozwój edukatorów kultury na Mazowszu” zorganizowane przez UMWM,
  25. Szkolenie pt. „Wsparcie na wdrażanie operacji w ramach strategii rozwoju lokalnego kierowanego przez społeczność w ramach PROW 2014-2020” zorganizowane przez UMWM,
  26. Spotkanie zorganizowane przez MOWES,
  27. Udział w projekcie pt. „Mazowiecka Akademia Pozarządowa” zrealizowany przez Stowarzyszenie Tradycyjnie Nowoczesnych dla Wsi w partnerstwie z Federacją Mazowia oraz Stowarzyszeniem Praktyków Dramy STOP-KLATKA,
  28. Szkolenie i warsztaty pt. „Biznesplan – uzasadnienie ekonomiczne realizacji operacji” zorganizowane przez UMWM,
  29. Spotkanie Partnerstw Tematycznych dotyczące Strategicznej Mapy Drogowej III Sektora w Polsce,
  30. Seminarium poświęcone zjawisku tzw. sektora społecznego oraz Partnerstwie Tematycznym nr 21,
  31. Szkolenie pt. „Metodyka doradztwa, wsparcie przy opracowaniu projektu, wniosku o przyznanie pomocy oraz opracowaniu biznesplanu” przeprowadzonym przez CDR oddział w Krakowie,
  32. Spotkanie informacyjne dla przedstawicieli mazowieckich organizacji pozarządowych zorganizowane przez UMWM,
  33. Konferencja pn. „Fundusze unijne na rynku pracy”,
  34. Spotkanie dotyczące organizacji Goworowskich Targów Przedsiębiorczości.

Dodatkowo LGD zostało ambasadorem programu FIO Mazowsze Lokalnie, w ramach którego zaangażowało się w:

- organizację spotkań informacyjnych,
- warsztaty,
- udział w Inspiratorium,
- doradztwo indywidualne/ grupowe,
- doradztwo w zakresie opracowania fiszek, projektów,
- przeprowadzanie spotkań informacyjnych,
- udział w komisji oceniającej projekty w II etapie oceny,
- organizację spotkania informacyjnego dla realizatorów projektów w 2017 roku,
- prace w komisji konkursowej,
- udział w podsumowaniu projektów.

Dodatkowo w ramach współpracy LGD brało czynny udział w:

- Przygotowaniu i złożeniu wniosku partnerskiego w ramach PROO/ partnerzy: Federacja ROSA, Federacja Przasnyska;
- Prowadzeniu doradztwa w zakresie przygotowania i realizacji bonu dla seniorów pt. „Wszystko w moich rękach – czyli warsztaty ceramiczne dowodem na możliwość aktywności społecznej każdego seniora”;
- Partnerstwie GOWOR
- Prowadzeniu doradztwa dotyczącego zmiany wpisu w Krajowym Rejestrze Sądowym dla Stowarzyszenia na rzecz rozwoju wsi Drwęcz „Drwęczanka”
- Przygotowaniu i złożeniu partnerskiego projektu w konkursie organizowanym przez Krajową Sieć Obszarów Wiejskich.

Adekwatność i aktualność celów LSR

Wizja zawarta w LSR określa przyszłość obszaru LGD jako obszaru silnego gospodarczo i społecznie, zakłada wzrost konkurencyjności i przedsiębiorczość oraz wzrost aktywności społecznej i obywatelskiej mieszkańców na terenie działania LGD.

Na podstawie zebranych danych: danych zastanych, sprawozdań z realizacji LSR oraz wywiadów CAWI i IDI z beneficjentami, członkami Rady oraz biurem LGD, można potwierdzić, że cele określone w LSR zostały właściwie określone i nadal są aktualne.

Warto podkreślić skuteczność prowadzenia prac nad określeniem celów podjętych przez LGD. Partycypacyjna praca nad wypracowaniem celów LSR okazała się skuteczna. Mimo, że od pracy nad dokumentem upłynęło kilka lat, to podczas badania rozmówcy byli w stanie odwołać się do założeń LSR, pamiętali cały proces ich opracowania i czuli, że są to cele, które wspólnie określili. Warto nadal podejmować wysiłek, by w sposób partycypacyjny prowadzić kolejne działania. Podczas tej pracy udało się opisać cele szeroko, jako wyznaczniki obszarów w których warto działać. Respondenci uznali za zasadne uwzględnienie działań dedykowanych przedsiębiorcom i mieszkańcom terenu objętego działaniem LGD.

Niektórzy respondenci sugerowali doprecyzowanie celów szczegółowych. Można zaproponować pewne uszczegółowienie, ale też nowe formy wsparcia we wskazanych już obszarach. Takie głosy pojawiały się jako luźne propozycje do zweryfikowania. Nie były to jednak konkretne deklaracje czy wskazywanie nowych obszarów działania, które warto lub należałoby uwzględnić w strategii.

Na podstawie przeprowadzonych wywiadów można stwierdzić, że respondenci są otwarci na nowe propozycje działań w obszarach opisanych w celach LSR. W tym kontekście warto zastanowić się, na ile LGD może być nośnikiem innowacji, nowych wartości czy przedsięwzięć realizowanych w regionie. To LGD może proponować nowe rozwiązania, a mieszkańcy i lokalni przedsiębiorcy mogą rozważyć ich wprowadzenie np. uwzględniając je w swoich wnioskach czy grantach.

Realizacja LSR

Wizja LSR zakładała dwa cele główne: *Wzrost konkurencyjności i przedsiębiorczości obszaru LGD* oraz *Wzrost aktywności społecznej i obywatelskiej mieszkańców obszaru LGD „Zaścianek Mazowski”*.

W celu zweryfikowania, postępów wdrażania LSR przeanalizowano ogólnodostępne dane dotyczące poziom osiągnięcia zakładanych w LSR wskaźników oddziaływania. Wiadomo, że pełny obraz dotyczący oddziaływania wdrażanego programu będzie możliwy do odczytania i zweryfikowania dopiero po zakończeniu realizacji LSR, jednakże ogólny podgląd sytuacji pozwoli ukierunkować dalsze działania LGD.

Logiczne powiązania celów ogólnych, szczegółowych i wskaźników oddziaływania przedstawiają poniższe tabele.

Tabela 3: Tabela przedstawienie celu ogólnego 1, celów szczegółowych oraz wskaźników oddziaływania

1	Cel ogólny	Wzrost konkurencyjności i przedsiębiorczości obszaru LGD			
1.1		Stworzenie warunków do rozwoju innowacyjnych działań pozwalających na tworzenie miejsc pracy na obszarze LGD			
1.2	Cele szczegółowe	Pobudzenie podejmowania działalności gospodarczej na obszarze LGD			
1.3		Efektywne wykorzystanie potencjału obszaru LGD na rzecz jego rozwoju			
	Wskaźnik oddziaływania dla celu ogólnego (WO)	Jednostka miary	Stan początkowy 2013 rok	Plan 2023 rok	Źródło danych/sposób pomiaru
WO 1	Liczba przedsiębiorstw na obszarze LGD	szt.	1880	1918	GUS BDL
WO 2	Rosnąca linia trendu liczby ludności	linia	rosnąca	rosnąca	GUS BDL

Źródło: opracowanie LGD

Zakładane wskaźniki oddziaływania celu ogólnego 1 na koniec grudnia 2019 roku kształtowały się następująco:

- Liczba przedsiębiorstw na obszarze LGD: 2 162,
- Rosnąca linia trendu liczby ludności: rosnąca.

Tabela 4: Tabela przedstawienie celu ogólnego 2, celów szczegółowych oraz wskaźników oddziaływania

2	Cel ogólny	Wzrost aktywności społecznej i obywatelskiej mieszkańców obszaru LGD „Zaścianek Mazowski”			
2.1		Inicjowanie integracji lokalnych społeczności na rzecz dobra wspólnego i włączenia społecznego z podkreśleniem lokalnej tożsamości			
2.2	Cele szczegółowe	Wzmocnienie potencjału istniejących organizacji i grup z sektora społecznego			
	Wskaźnik oddziaływania dla celu ogólnego	Jednostka miary	Stan początkowy 2013 rok	Plan 2023 rok	Źródło danych/sposób pomiaru
WO2	Liczba organizacji pozarządowych zarejestrowanych w KRS oraz grup nieformalnych ¹⁰ na obszarze LGD	szt.	89	95	Ministerstwo Sprawiedliwości – Krajowy Rejestr Sądowy, Starostwo Powiatowe w Ostrołęce i Makowie Mazowieckim, Regionalny Związek Rolników Kółek i Organizacji Rolniczych w Ostrołęce
	Liczba nowo powstałych grup obywateli LGD zrzeszonych wokół wspólnej idei	szt.	0	10	Beneficjenci/Listy obecności, regulaminy, sprawozdania
	Liczba sieci organizacji pozarządowych i grup sektora społecznego	szt.	0	1	LGD/pisemna deklaracja członków sieci

Źródło: opracowanie LGD

Zakładane wskaźniki oddziaływania celu ogólnego 2 na koniec grudnia 2019 roku kształtowały się następująco::

- Liczba organizacji pozarządowych zarejestrowanych w KRS oraz grup nieformalnych na obszarze LGD (które obejmują: Stowarzyszenia Zwyczajne, Kluby Sportowe, Uczniowskie Kluby Sportowe itp. grupy zarejestrowane w Starostwie Powiatowym oraz

Koła Gospodyń Wiejskich zarejestrowane w Regionalnym Związku Rolników Kótek i Organizacji Rolniczych w Ostrołęce): 92,

- Liczba nowo powstałych grup obywateli LGD zrzeszonych wokół wspólnej idei: 13,
- Liczba sieci organizacji pozarządowych i grup sektora społecznego: 1.

W skład nowo powstałych grup obywateli zaliczono grupy mieszkańców realizujący projekty grantowe. Ponadto w 2018 roku LGD dołączyło do sieci organizacji pozarządowych Forum Inicjatyw Społecznych powiatu ostrołęckiego i miasta Ostrołęka, co zaliczono jako wartość dodatnią dla wskaźnika mówiącego o sieci organizacji pozarządowych i grup sektor społecznego.

Na koniec pierwszego półrocza 2019 roku na terenie LGD zameldowanych na pobyt stały było 31 565 osób. Wskazuje to tendencję rosnącą (na dzień 31 grudnia 2013 było to 31 527 osób). Na terenie LGD jest obecnie zarejestrowanych 2 162 podmiotów gospodarczych. Oba te wskaźniki w połączeniu ze wskaźnikami celu oddziaływania wskazują, że na koniec okresu wdrażania LSR zakładane cele zostaną osiągnięte.

Jeżeli chodzi o wskaźnik mówiący o liczbie organizacji pozarządowych zarejestrowanych w KRS oraz grup nieformalnych na obszarze LGD przyjęto jego wartość na poziomie 92 szt. bez danych o liczbie Kół Gospodyń Wiejskich zarejestrowanych w Regionalnym Związku Rolników, Kótek i Organizacji Rolniczych w Ostrołęce z uwagi na odmowę udzielenia informacji.

Dążenie do realizacji celu ogólnego 1 *Wzrost konkurencyjności i przedsiębiorczości obszaru LGD* odbywa się dzięki ogłaszającym naborom zgodnie z harmonogramem naborów na poniższe przedsięwzięcia:

- **Innowacyjny Zaścianek** (akronim: IZ) – Zakres operacji: rozwój przedsiębiorczości poprzez rozwijanie działalności gospodarczej (§2 ust 1 pkt 2 lit. c rozporządzenia LSR) oraz ewentualnie poprzez podnoszenie kompetencji osób realizujących operacje w tym zakresie,
- **Wiedza i Innowacje** (akronim: WI) – Zakres operacji: wzmocnienie kapitału społecznego (§2 ust 1 pkt 1 rozporządzenia LSR),
- **Start Produkcji i Usług** (akronim: SPU) – Zakres operacji: rozwój przedsiębiorczości, podejmowanie działalności gospodarczej (§2 ust. 1 pkt 2 lit. a rozporządzenia LSR) oraz ewentualnie podnoszenie kompetencji osób realizujących operacje w tym zakresie; Premia: 50 000 zł lub 100 000 zł;
- **Zasoby a Przedsiębiorczość** (akronim: ZP) – Zakres operacji: rozwój przedsiębiorczości poprzez podejmowanie działalności gospodarczej (§2 ust. 1 pkt 2 lit. a rozporządzenia LSR) oraz ewentualnie poprzez podnoszenie kompetencji osób realizujących operacje w tym zakresie; Premia: 100 000 zł.
- **Współpraca przy Promocji** (akronim: WP) – Zakres operacji: promowanie obszaru w tym produktów lub usług lokalnych oraz lokalnej przedsiębiorczości (§2 pkt 5 rozporządzenia o współpracy).

Zamieszczony poniżej tabelaryczny plan działania wskazuje w jakim okresie LGD powinno osiągnąć poszczególne wskaźniki.

Tabela 5: Schemat działań służących do realizacji celu “Wzrost konkurencyjności i przedsiębiorczości obszaru LGD” wraz ze wskaźnikami.

Cel ogólny 1 <i>Wzrost konkurencyjności i przedsiębiorczości obszaru LGD</i>	lata	2016-2018			2019-2021			2022-2023			2016-2023	
		Nazwa wskaźnika	Wartość z jednostką miary	% realizacji wskaźnika	Planowane wsparcie w PLN	Wartość z jednostką miary	% realizacji wskaźnika	Planowane wsparcie w PLN	Wartość z jednostką miary	% realizacji wskaźnika	Planowane wsparcie w PLN	Razem wartość wskaźników
Cel szczegółowy 1.1 Stworzenie warunków do rozwoju innowacyjnych działań pozwalających na tworzenie miejsc pracy na obszarze LGD												
Przedsięwzięcie 1.1.1	Liczba rozwiniętych działalności gospodarczych przy zastosowaniu innowacji	0 dział.	0	0	3 dział.	75	900.000	1 dział.	100	200.000	4 dział.	1.100.000
Innowacyjny Zaścianek												
Przedsięwzięcie 1.1.2	Liczba ofert edukacyjnych	1 oferta	50	50.000	1 oferta	100	50.000	0	100	0	2 oferty	100.000
Wiedza i Innowacje												
Razem cel szczegółowy 1.1				50.000		950.000		100.000		1.200.000		
Cel szczegółowy 1.2 Pobudzenie podejmowania działalności gospodarczej na obszarze LGD												
Przedsięwzięcie 1.2.1	Liczba nowo założonych działalności gospodarczych	9 dział.	60	600.000	0 dział.	60	0	6 dział.	100	400.000	15 dział.	1.000.000
Start Produkcji i Usług												
Razem cel szczegółowy 1.2				600.000		0		400.000		1.000.000		
Cel szczegółowy 1.3 Efektywne wykorzystanie potencjału obszaru LGD na rzecz jego rozwoju												
Przedsięwzięcie 1.3.1	Liczba nowo założonych działalności gospodarczych	2 dział.	40	200.000	3 dział.	100	300.000	0	100	0	5 dział.	500.000
Zasoby a Przedsiębiorczość												
Przedsięwzięcie 1.3.2	Liczba akcji promocyjnych	1 akcja	50	20.000	1 akcja	100	80.000	0	100	0	2 akcje	100.000
Współpraca przy Promocji												
Razem cel szczegółowy 1.3				220.000		380.000		0		600.000		

Źródło: opracowanie LGD

Natomiast realizacja celu ogólnego 2 *Wzrost aktywności społecznej i obywatelskiej mieszkańców obszaru LGD „Zaścianek Mazowski”* odbywa się poprzez ogłaszanie konkursów zgodnie z harmonogramem naborów na poniższe przedsięwzięcia:

- **MILA – Miejsca Integracji i Lokalnej Aktywności** (akronim: MILA) – Zakres operacji: budowa lub rozbudowa ogólnodostępnej i niekomercyjnej infrastruktury rekreacyjnej (§2 ust. 1 pkt 6 rozporządzenia LSR),
- **ISKRA – Inicjatywy w Społecznościach Kształujące Rozwój ich Aktywności** (akronim: ISKRA) – Zakres operacji: wzmocnienie kapitału społecznego (§ 2 ust. 1 pkt 1 rozporządzenia LSR), w tym:
  - Organizacja wydarzeń integrujących społeczność danej miejscowości,
  - Cykl spotkań integrujących społeczność danej miejscowości,
  - Wyposażenie istniejących miejsc służących integracji społeczności danej miejscowości.

Granty w wysokości od 5 000 zł do 10 000 zł

- **Kompetencje Społeczne** (akronim: KS) – Zakres operacji: wzmocnienie kapitału społecznego (§2 ust 1 pkt 1 rozporządzenia LSR).

Tabela 6: Schemat działań służących do realizacji celu “Wzrost aktywności społecznej i obywatelskiej mieszkańców obszaru LGD „Zaścianek Mazowsza” wraz ze wskaźnikami.

Cel ogólny 2 Wzrost aktywności społecznej i obywatelskiej mieszkańców obszaru LGD „Zaścianek Mazowsza”	lata	2016-2018				2019-2021				2022-2023		2016-2023	
		Nazwa wskaźnika	Wartość z jednostką miary	% realizacji wskaźnika narastająco	Planowane wsparcie w PLN	Wartość z jednostką miary	% realizacji wskaźnika narastająco	Planowane wsparcie w PLN	Wartość z jednostką miary	% realizacji wskaźnika narastająco	Planowane wsparcie w PLN	Razem wartość wskaźników	Razem planowane wsparcie w PLN
Cel szczegółowy 2.1 Inicjowanie integracji lokalnych społeczności na rzecz dobra wspólnego i włączenia społecznego z podkreśleniem lokalnej tożsamości													
Przedsięwzięcie 2.1.1													
MILA – Miejsca Integracji i Lokalnej Aktywności	Liczba miejscowości, w których powstały miejsca przyczyniających się do integracji społecznej	17 msc.	85	1.320.000	0 msc.	85	0	3 msc.	100	280.000	20 msc.	1.600.000	
Przedsięwzięcie 2.1.2													
ISKRA – Inicjatywy w Społecznościach Kształtujące Rozwój ich Aktywności	Liczba zrealizowanych inicjatyw integrujących lokalną społeczność	0 wyd.	0	0	20 wyd.	40	200.000	30 wyd.	100	300.000	50 wyd.	500.000	
Razem cel szczegółowy 2.1				1.320.000				200.000		580.000		2.100.000	
Cel szczegółowy 2.2 Wzmocnienie potencjału istniejących organizacji i grup sektora społecznego													
Przedsięwzięcie 2.2.2													
Kompetencje Społeczne	Liczba ofert edukacyjnych	0 ofert	0	0	2oferty	50	100.000	2oferty	100	100.000	4oferty	200.000	
Razem cel szczegółowy 2.2				0				100.000		100.000		200.000	

Źródło: opracowanie LGD

Analizując dane zastane widać, że zaplanowane w LSR działania przebiegają zgodnie z planem. Najwięcej pracy wymaga realizowanie działań w ramach przedsięwzięcia ISKRA, które zakłada osiągnięcie wskaźnika na poziomie 50 inicjatyw integrujących lokalną społeczność na koniec okresu programowania. Biuro LGD deklaruje niewielkie zainteresowanie lokalnych społeczności tymi działaniami, jednak wdrażając *Plan komunikacji* uwzględnia kwestie związane z potrzebą animowania lokalnej społeczności do inicjowania nowych projektów. W związku z powyższym organizowane są szkolenia, wysyłane są także informacje do partnerów, gmin, ośrodków zdrowia czy instytucji kultury. W działaniach promocyjnych jest także wykorzystywany Facebook, portal internetowy „moja-ostroleka.pl” oraz lokalne media. Aby ułatwić realizację działań została wprowadzona aktualizacja harmonogramu, aby więcej działań zostało zrealizowanych w najbliższym czasie. Możliwe, że w działania informacyjne warto włączyć promocję dobrych praktyk czy przykładów działań, by pokazać niezaktywizowanym do tej pory mieszkańcom, że warto sięgnąć po te środki i zrobić działanie dla i w swojej lokalnej społeczności. Więcej rozwiązań jest opisanych w kolejnych rozdziałach tego opracowania.

Powyższa analiza dokonana w oparciu o zgromadzone podczas badania dane (opinie zebrane od beneficjentów i członków Rady LGD oraz analiza budżetu i realizacji wskaźników) pozwalają ocenić działania podejmowane przez LGD jako skutecznie realizujące założenia zawarte w LSR.

Warto zaznaczyć, że *Harmonogram planowanych naborów wniosków o udzielenie wsparcia na wdrażanie operacji w ramach strategii rozwoju lokalnego kierowanego przez społeczność* na przestrzeni trzech lat (2016-2019) został 8 razy zaktualizowany by dostosować działania do założonego planu oraz by zrealizować wskaźniki w określonych ramach czasowych.

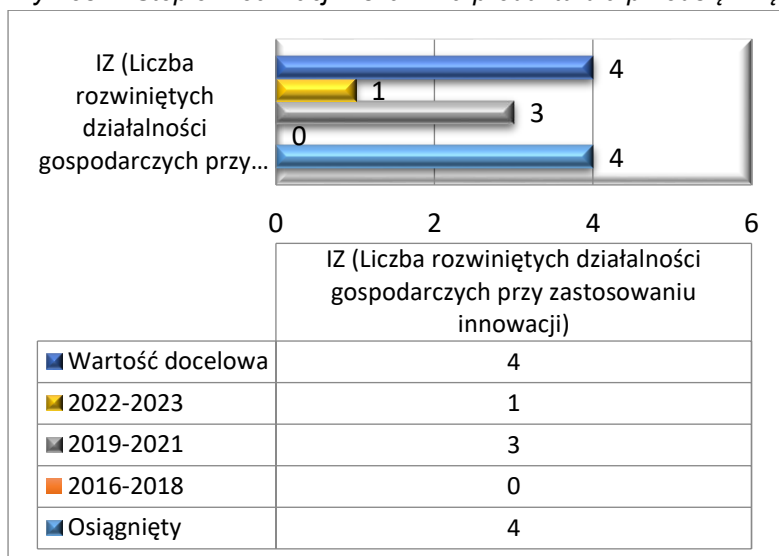
Realizacja rzeczowa LSR

Podczas ewaluacji prowadzone były działania weryfikujące realizację rzeczową LSR:

- Wskaźnik założony dla przedsięwzięcia IZ (liczba rozwiniętych działalności gospodarczych przy zastosowaniu innowacji) został w pełni osiągnięty (4 z 4).
- Wskaźnik założony dla przedsięwzięcia WI (liczba ofert edukacyjnych) został osiągnięty (2 z 2).
- Wskaźnik założony dla przedsięwzięcia SPU (Liczba nowo założonych działalności gospodarczych) został osiągnięty (15 z 15).
- Wskaźnik założony dla przedsięwzięcia ZP (Liczba nowo założonych działalności gospodarczych) został prawie osiągnięty (4 z 5).
- Wskaźnik założony dla przedsięwzięcia WP (Liczba akcji promocyjnych) został prawie osiągnięty (1 z 2).
- Wskaźnik założony dla przedsięwzięcia MILA (Liczba miejscowości, w których powstały miejsca przyczyniające się do integracji społecznej) został w części osiągnięty (13 z 20).
- Wskaźnik założony dla przedsięwzięcia ISKRA (Liczba zrealizowanych inicjatyw integrujących lokalną społeczność) został jedynie w części osiągnięty (13 z 50).
- Wskaźnik założony dla przedsięwzięcia KS (Liczba ofert edukacyjnych) został w części osiągnięty (1 z 4).

Ocena stopnia realizacji założonych celów w LSR jest złożona. Przy tej ocenie należy zestawić poziom realizacji wskaźników produktu poszczególnych przedsięwzięć oraz poziom realizacji wskaźników rezultatu przypisanych do poszczególnych celów szczegółowych. Dodatkowo warto zaznaczyć, że stopień realizacji wskaźników zawartych w niniejszym raporcie uwzględnia operacje złożone w ramach naborów/ działań i przekazane do weryfikacji do UMWM. W przypadku wykresów ze wskaźnikami produktu pokazano ich planowane osiągnięcie na przestrzeni lat, założone w trakcie budowania strategii (szczegóły tabela 5 i 6).

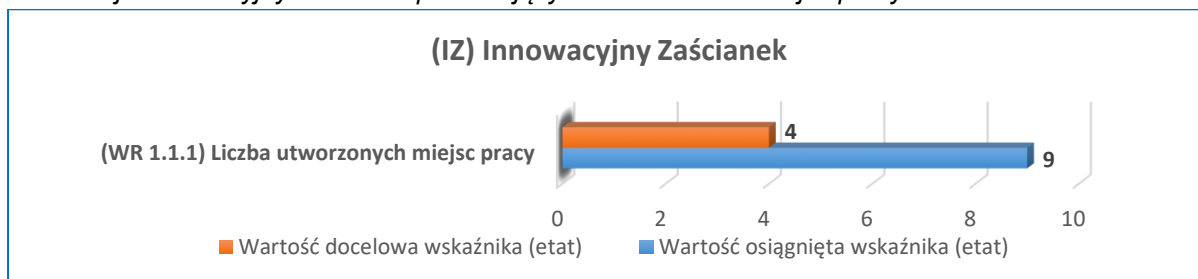
Wykres 1. Stopień realizacji wskaźnika produktu dla przedsięwzięcia Innowacyjny Zaścianek

Źródło: opracowanie LGD na podstawie danych zastanych

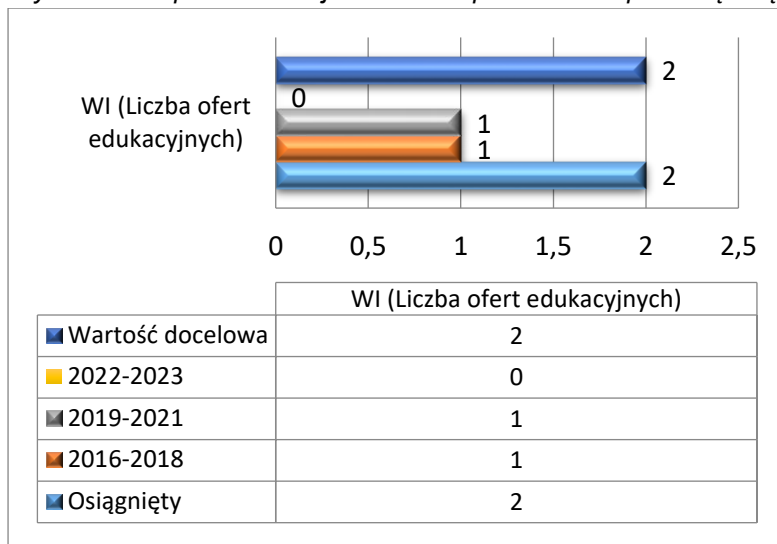
Wykres 2. Stopień realizacji wskaźnika rezultatu dla celu szczegółowego 1.1 Stworzenie warunków do rozwoju innowacyjnych działań pozwalających na tworzenie miejsc pracy na obszarze LGD

Źródło: opracowanie LGD na podstawie danych zastanych

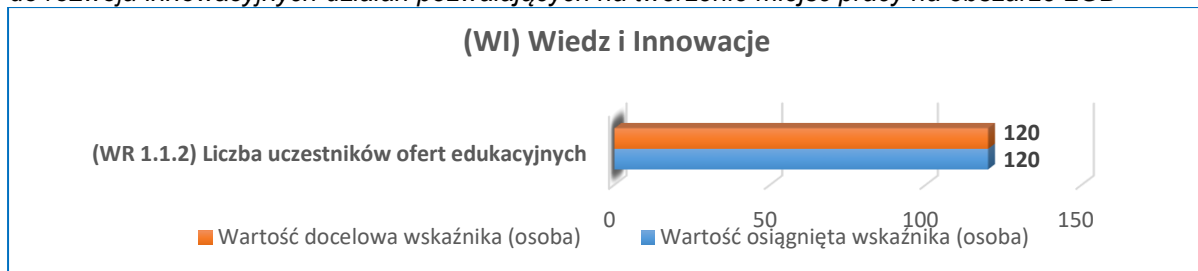
Przedsięwzięcie Innowacyjny Zaścianek (IZ) jest realizowane przez tzw. operacje konkursowe. Zakładając poprawną realizację oraz rozliczenie operacji przez Wnioskodawców należy stwierdzić, że wskaźniki produktu dla przedsięwzięcia IZ oraz wskaźniki rezultatu dla celu szczegółowego 1.1 zostały osiągnięte. Według wstępnych założeń trzy operacje dotyczące rozwoju działalności gospodarczych przy zastosowaniu innowacji miały być zrealizowane na przełomie lat 2019-2021. Następna, ostatnia operacja na przełomie lat 2022-2023. Jednakże ostatni nabór wniosków przeprowadzony pod koniec 2019 roku, na chwilę obecną daje szansę na 100 % realizację omawianego przedsięwzięcia. W przypadku wskaźnika rezultatu zaobserwować można nadprogramowe ich osiągnięcie, co wynika z większej deklaracji tworzenia etatów w wyniku realizacji operacji przez Wnioskodawców niż zakładana pierwotnie przez LGD. Dodatkowo można wysnuć wniosek, że jest to odpowiedź na jedno z kryteriów w ocenie operacji mówiącym o większej liczbie punktów przy tworzeniu większej liczby etatów.

Wykres 3. Stopień realizacji wskaźnika produktu dla przedsięwzięcia Wiedza i Innowacje

Źródło: opracowanie LGD na podstawie danych zastanych

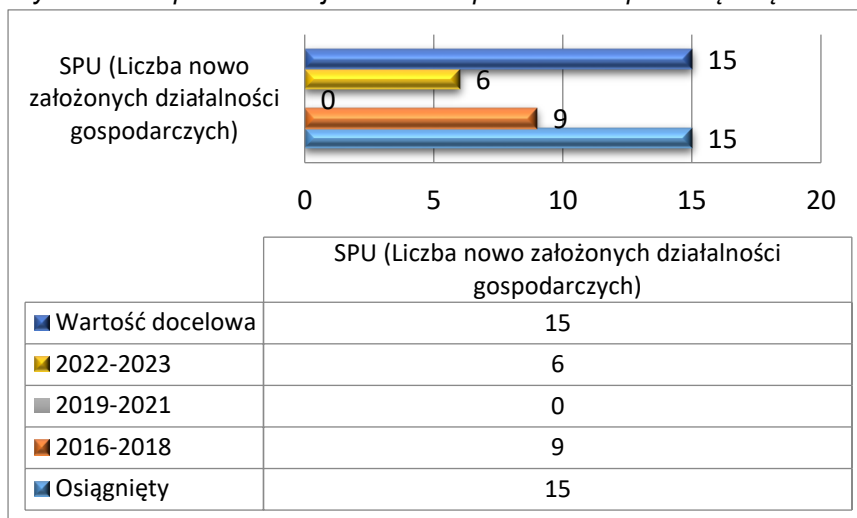
Wykres 4. Stopień realizacji wskaźnika rezultatu dla celu szczegółowego 1.1 Stworzenie warunków do rozwoju innowacyjnych działań pozwalających na tworzenie miejsc pracy na obszarze LGD

Źródło: opracowanie LGD na podstawie danych zastanych

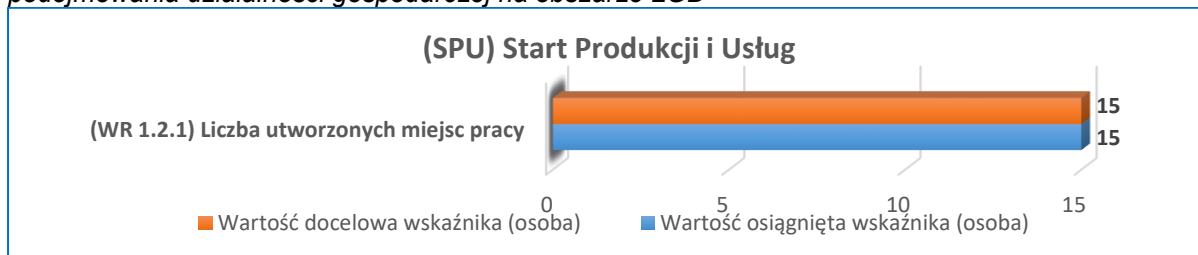
Przedsięwzięcie Wiedza i Innowacje jest realizowane przez tzw. operacje własne LGD. Pod koniec 2019 roku LGD przekazała do oceny, do UMWM wnioski o przyznanie pomocy w ramach przedsięwzięcia Wiedza i Innowacje. Zakładając poprawną weryfikację i realizację operacji należy przyjąć, że wskaźnik produktu oraz rezultatu zostanie osiągnięty w 100%. W związku z przedłożeniem wniosku do oceny należy się spodziewać, że w najbliższym czasie LGD będzie realizowało projekt własny mający na celu wzmocnienie kapitału społecznego poprzez zorganizowanie i przeprowadzenie warsztatów dla mieszkańców obszaru LGD, w tym przedstawicieli grup defaworyzowanych. Niedługo zatem LGD rozpocznie etap rozpowszechniania informacji o realizacji operacji oraz rekrutacji uczestników do projektu.

Wykres 5. Stopień realizacji wskaźnika produktu dla przedsięwzięcia Start Produkcji i Usług

Źródło: opracowanie LGD na podstawie danych zastanych

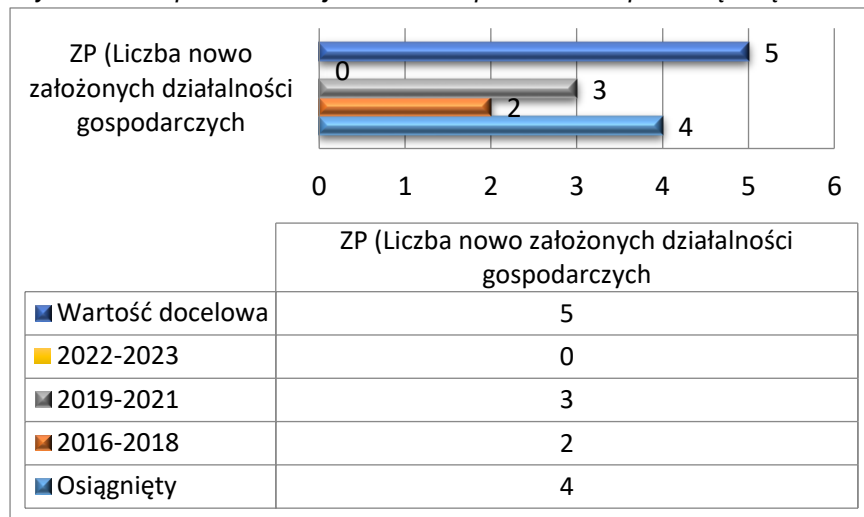
Wykres 6. Stopień realizacji wskaźnika rezultatu dla celu szczegółowego 1.2 Pobudzenie podejmowania działalności gospodarczej na obszarze LGD

Źródło: opracowanie LGD na podstawie danych zastanych

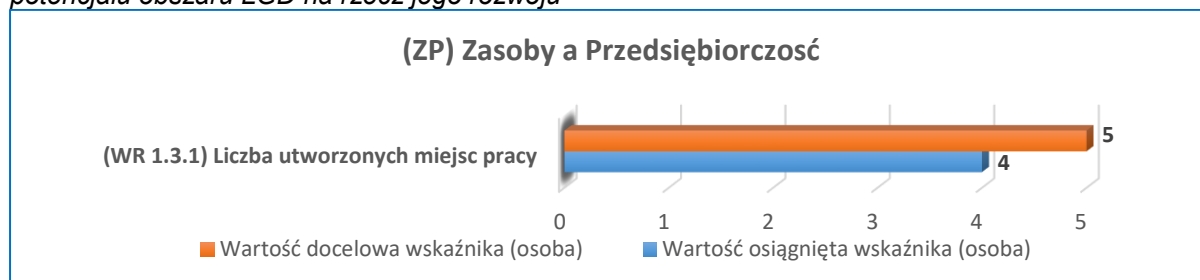
Przedsięwzięcie Start Produkcji i Usług jest realizowane przez tzw. operacje konkursowe. Przy założeniu, że przekazane na koniec 2019 roku wnioski z ostatniego naboru nr I/2019 zostaną prawidłowo zweryfikowane przez UMWM, zrealizowane oraz rozliczone przez Wnioskodawców wskaźniki produktu oraz rezultatu zostaną osiągnięte w 100 %.

Wykres 7. Stopień realizacji wskaźnika produktu dla przedsięwzięcia Zasoby a Przedsiębiorczość

Źródło: opracowanie LGD na podstawie danych zastanych

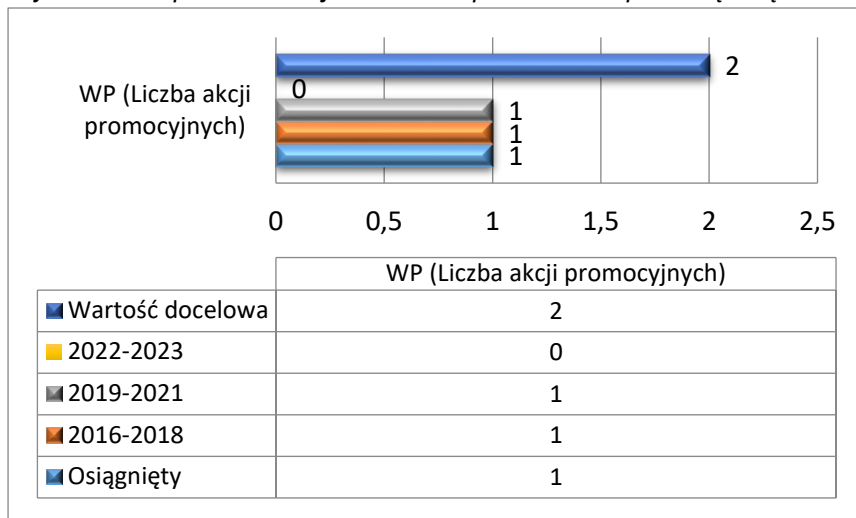
Wykres 8. Stopień realizacji wskaźnika rezultatu dla celu szczegółowego 1.3 Efektywne wykorzystanie potencjału obszaru LGD na rzecz jego rozwoju

Źródło: opracowanie LGD na podstawie danych zastanych

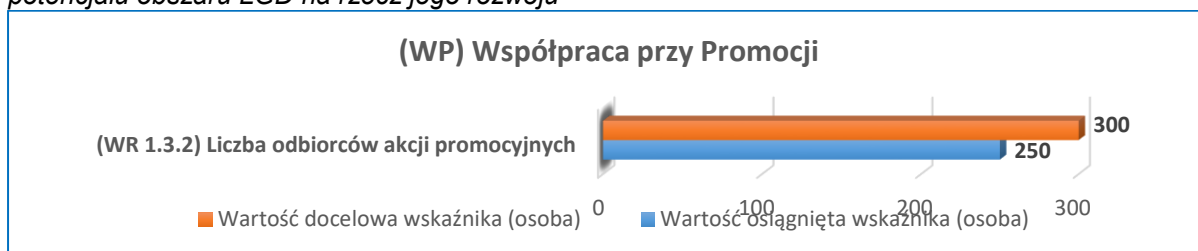
Przedsięwzięcie Zasoby a Przedsiębiorczość jest realizowane przez tzw. operacje konkursowe. Jak wynika z powyższych danych LGD musi jeszcze przeprowadzić nabór wniosków by założone wskaźniki zostały osiągnięte w 100%. Zgodnie z aktualnym Harmonogramem naboru wniosków o udzielenie wsparcia na wdrażanie operacji w ramach strategii rozwoju lokalnego kierowanego przez społeczność znajdującym się na stronie internetowej LGD www.zascianekmazowska.pl nabór na omawiane Przedsięwzięcie zaplanowane jest na rok 2020.

Wykres 9. Stopień realizacji wskaźnika produktu dla przedsięwzięcia Współpraca przy Promocji

Źródło: opracowanie LGD na podstawie danych zastanych

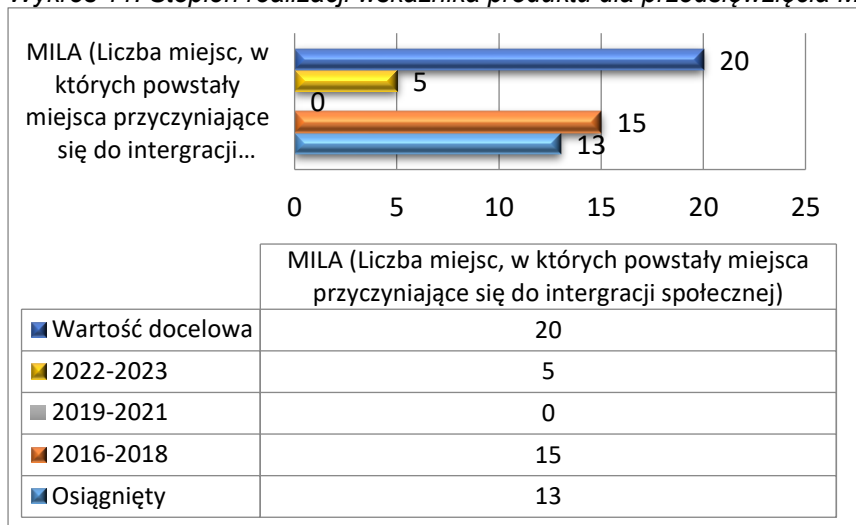
Wykres 10. Stopień realizacji wskaźnika rezultatu dla celu szczegółowego 1.3 Efektywne wykorzystanie potencjału obszaru LGD na rzecz jego rozwoju

Źródło: opracowanie LGD na podstawie danych zastanych

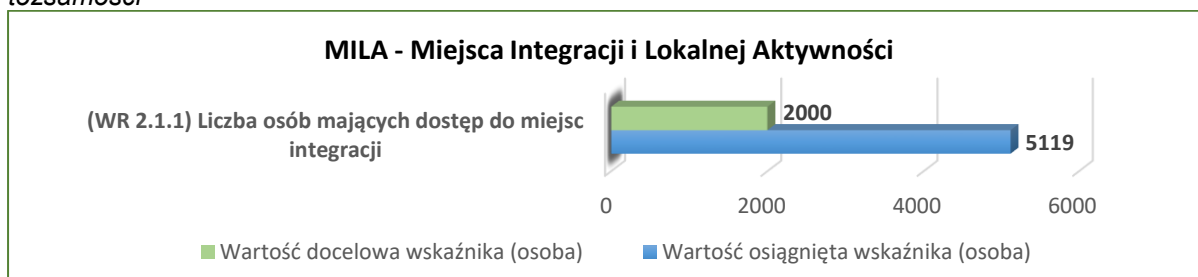
Przedsięwzięcie Współpraca przy Promocji jest realizowane przez tzw. operacje realizowane przy współpracy z innymi LGD. Z powyższych danych wynika, że jedna z dwóch operacji została już zakończona oraz, że w 83 % zrealizowała wskaźnik rezultatu. Drugi projekt współpracy (międzynarodowy) zaplanowano do realizacji w nadchodzącym okresie.

Wykres 11. Stopień realizacji wskaźnika produktu dla przedsięwzięcia Miejsca Integracji i Lokalnej

Źródło: opracowanie LGD na podstawie danych zastanych

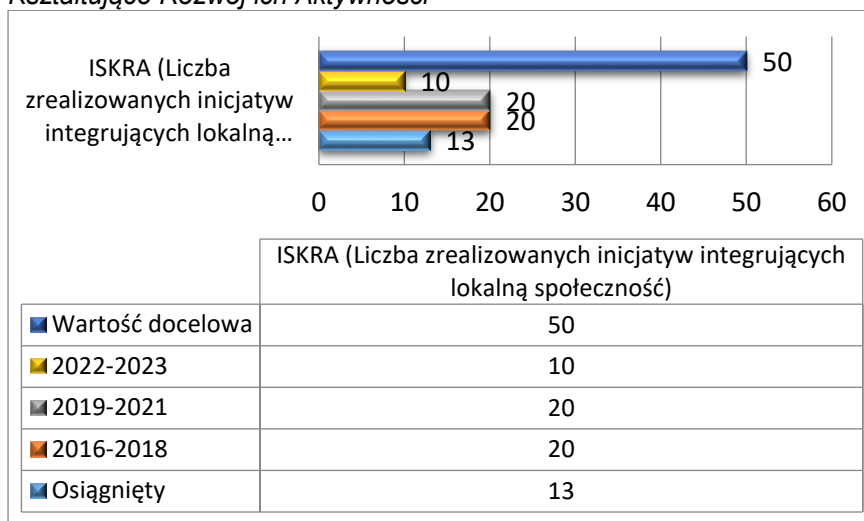
Wykres 12. Stopień realizacji wskaźnika rezultatu dla celu szczegółowego 2.1 Inicjowanie integracji lokalnych społeczności na rzecz dobra wspólnego i włączenia społecznego z podkreśleniem lokalnej tożsamości

Źródło: opracowanie LGD na podstawie danych zastanych

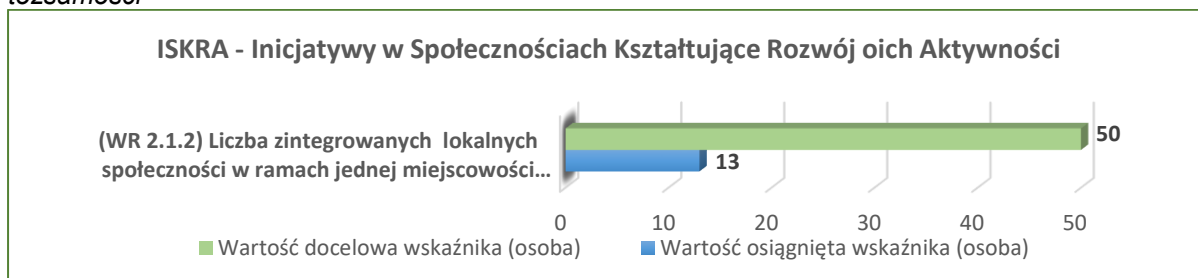
Przedsięwzięcie MILA jest realizowane przez tzw. operacje konkursowe. Z założonych 15 operacji w pierwszym okresie powstało 13 miejsc przyczyniających się do integracji lokalnych społeczności. Według założeń na etapie budowania LSR 5 operacji miało zostać zrealizowanych w okresie 2022-2023. LGD wychodząc naprzeciw oczekiwaniom potencjalnych wnioskodawców oraz potrzeb, w oparciu o zaktualizowany Harmonogram naborów planuje przeprowadzić nabór na działania w ramach MILA w roku 2020 co według założeń będzie miało wpływ na 100 % realizację założonych wskaźników.

Wykres 13. Stopień realizacji wskaźnika produktu dla przedsięwzięcia Inicjatywy w Społecznościach Kształtujące Rozwój ich Aktywności

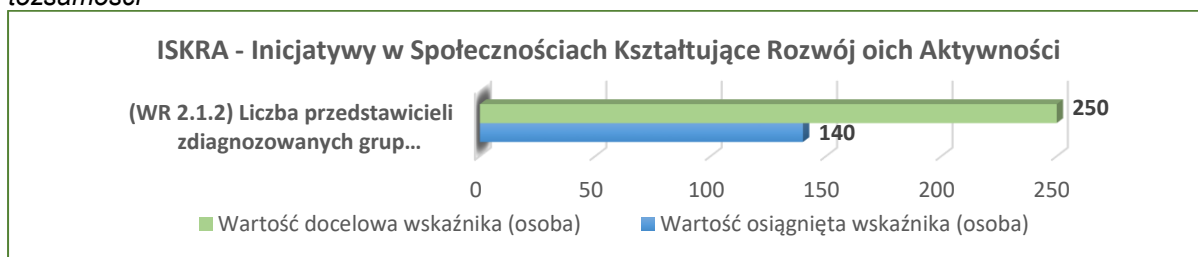
Źródło: opracowanie LGD na podstawie danych zastanych

Wykres 14. Stopień realizacji wskaźnika rezultatu dla celu szczegółowego 2.1 Inicjowanie integracji lokalnych społeczności na rzecz dobra wspólnego i włączenia społecznego z podkreśleniem lokalnej tożsamości

Źródło: opracowanie LGD na podstawie danych zastanych

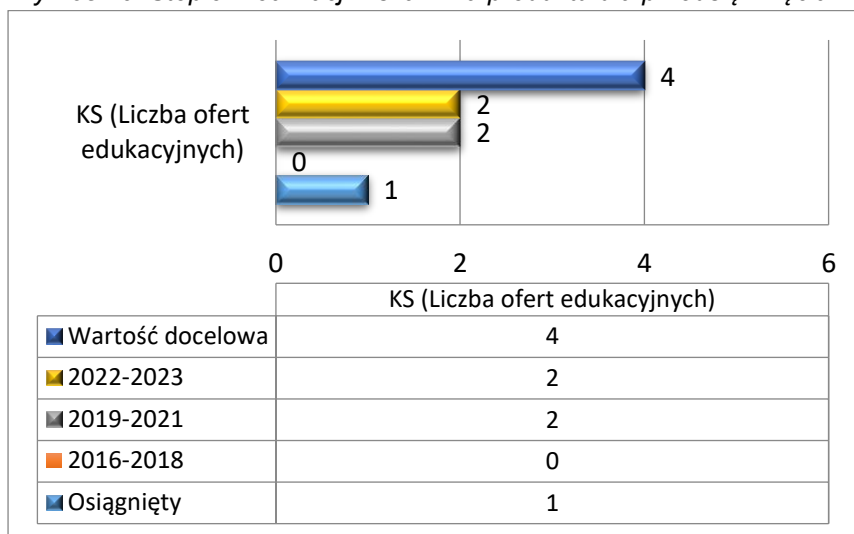
Wykres 15. Stopień realizacji wskaźnika rezultatu dla celu szczegółowego 2.1 Inicjowanie integracji lokalnych społeczności na rzecz dobra wspólnego i włączenia społecznego z podkreśleniem lokalnej tożsamości

Źródło: opracowanie LGD na podstawie danych zastanych

Przedsięwzięcie ISKRA jest realizowane przez tzw. operacje grantowe. Dla w/w celu zostały określone dwa wskaźniki rezultatu. Założenia Strategii wskazują, że w okresie 2016-2018 powinno być zrealizowanych 20 grantów. W naborze wniosków nr I/2018/G zostało złożonych 17 Wopg, z czego jeden został wycofany a wybranych i poprawnie zrealizowanych zostało 13 grantów przyczyniających się do zintegrowania lokalnych społeczności. Ponadto można zaobserwować, że zrealizowane granty w 56 % zintegrowały grupy defaworyzowane uczestniczące w wydarzeniach. Jak wynika z aktualnego Harmonogramu naborów LGD zaplanowało w 2020 roku nabór wniosków na operacje grantowe, co daje szansę na 100% realizację planu działania dla omawianego przedsięwzięcia w zakładanym czasie.

Wykres 16. Stopień realizacji wskaźnika produktu dla przedsięwzięcia Kompetencje Społeczne

Źródło: opracowanie LGD na podstawie danych zastanych

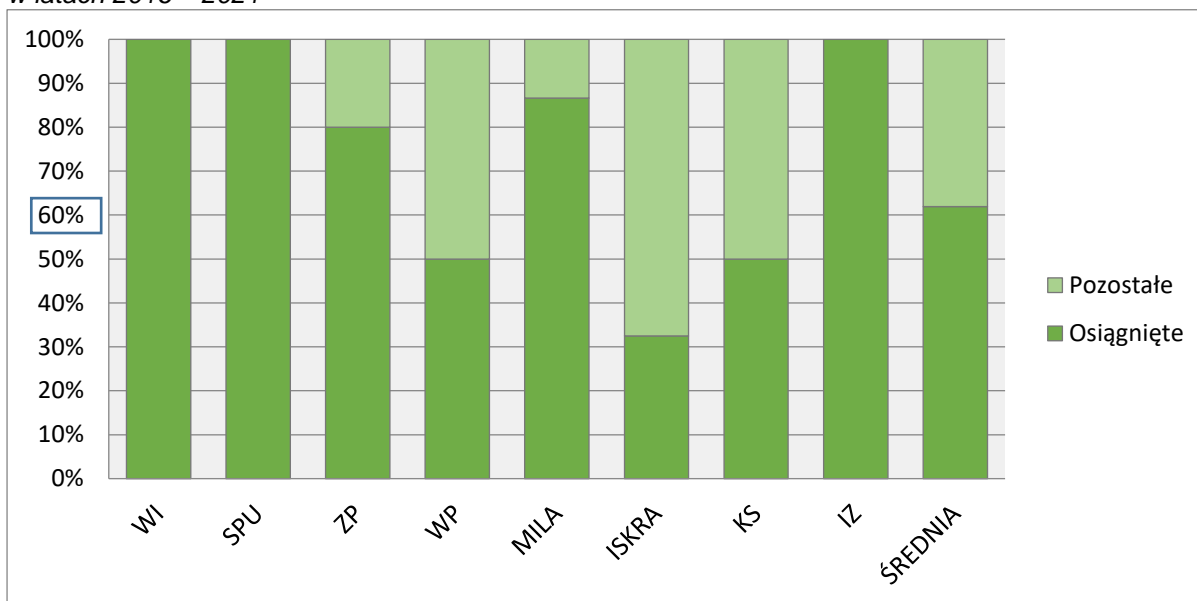
Wykres 17. Stopień realizacji wskaźnika rezultatu dla celu szczegółowego 2.2 Wzmocnienie potencjału istniejących organizacji i grup z sektora społecznego

Źródło: opracowanie LGD na podstawie danych zastanych

Przedsięwzięcie Kompetencje Społeczne jest realizowane przez tzw. operacje własne LGD. W okresie 2019-2021 zostały zaplanowane dwie operacje do zrealizowania. Jedna oferta edukacyjna jest już zrealizowana i rozliczona. Ponadto LGD w roku bieżącym (2019) złożyła już do UMWM kolejny wniosek do rozpatrzenia w ramach omawianego przedsięwzięcia, co daje szansę na realizację działania zgodnie z założeniami. Niedługo zatem LGD rozpocznie etap rozpowszechniania informacji o realizacji operacji oraz rekrutację uczestników do projektu.

Wykres 18. Poziom osiągnięcia wskaźnika produktu, który został przewidziany do realizacji w LSR w latach 2016 – 2021

Źródło: opracowanie LGD na podstawie danych zastanych

Z powyższego zestawienia realizacji wskaźników produktu można wyczytać, że wskaźnik dotyczące przedsięwzięć Wiedzy i Innowacje, Start Produkcji i Usług oraz Innowacyjny Zaścianek można uznać za osiągnięte w 100 %, przy założeniu, że przekazane do UMWM operacje zostaną poprawnie zweryfikowane, zrealizowane oraz rozliczone. Działania intensyfikujące prace nad realizacją wskaźników powinny skupić się przy przedsięwzięciu ISKRA. Jednakże zestawiając realizację działań z aktualnym Harmonogramem naborów można stwierdzić, że istnieje duże prawdopodobieństwo 100 % realizacji zakładanych wskaźników.

Realizacja budżetu LGD

Analiza danych wskazuje, że większość środków wydawana jest zgodnie z założeniami. Budżet na projekty skierowane do przedsiębiorców wykorzystany jest niemal w 100%. Brakuje jednak zrealizowania w pełni środków skierowanych do mieszkańców, szczególnie w przedsięwzięciach MILA i ISKRA. Zaznaczyć należy jednak, że według Planu działania wskaźniki dla przedsięwzięcia MILA oraz ISKRA powinny być osiągnięte do końca 2023 roku.

Tabela 7. Budżet i aktualny harmonogram naborów wniosków

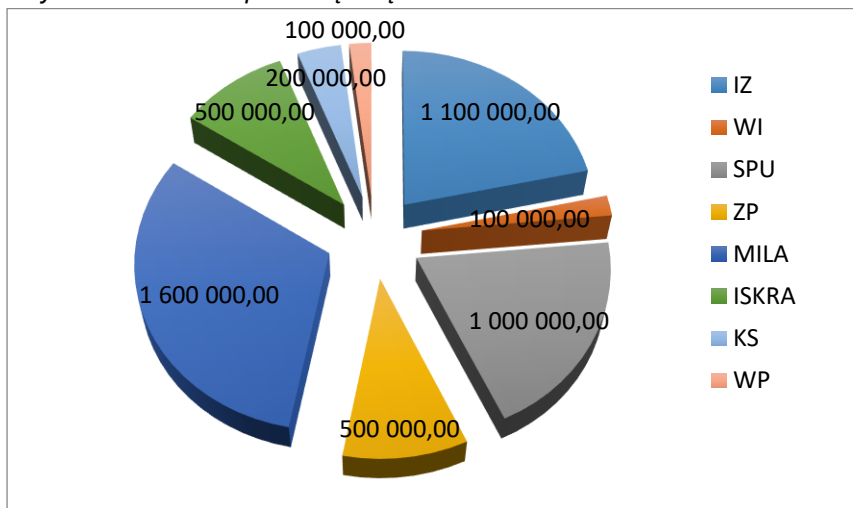
Przedsięwzięcie	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023	Suma
IZ	0,00	0,00	0,00	1 100 000,00	0,00	0,00	0,00	0,00	1 100 000,00
WI	0,00	0,00	50 000,00	50 000,00	0,00	0,00	0,00	0,00	100 000,00
SPU	450 000,00	0,00	0,00	550 000,00	0,00	0,00	0,00	0,00	1 000 000,00
ZP	200 000,00	0,00	0,00	200 000,00	100 000,00	0,00	0,00	0,00	500 000,00
MILA	836 231,34	0,00	283 768,66	0,00	480 000,00	0,00	0,00	0,00	1 600 000,00
ISKRA	0,00	0,00	126 489,00	0,00	273 511,00	100 000,00	0,00	0,00	500 000,00
KS	0,00	0,00	0,00	50 000,00	50 000,00	50 000,00	50 000,00	0,00	200 000,00
WP	0,00	20 000,00	0,00	0,00	80 000,00	0,00	0,00	0,00	100 000,00
Suma	1 486 231,34	20 000,00	460 257,66	1 950 000,00	983 511,00	150 000,00	50 000,00	0,00	5 100 000,00
	1 486 231,34	20 000,00	481 048,66	2 152 720,00	760 000,00	150 000,00	50 000,00	0,00	5 100 000,00
	2 536 231,34	20 000,00	583 768,66	1 000 000,00	760 000,00	150 000,00	50 000,00	0,00	5 100 000,00
	2 820 000,00	270 000,00	50 000,00	1 000 000,00	760 000,00	150 000,00	50 000,00	0,00	5 100 000,00

Źródło: opracowanie LGD na podstawie danych zastanych

Jak wynika z powyższego zestawienia LGD w okresie 2016-2019 przeprowadziło nabory/realizacje projektów własnych/ projektów przy współpracy innych LGD na przedsięwzięcia: Innowacyjny Zaścianek na wartość 1 100 000,00 zł, Wiedza i Innowacje na wartość 100 000,00 zł, Start Produkcji i Usług na wartość 1 000 000,00 zł, Zasoby a Przedsiębiorczość na wartość 400 000,00 zł, Miejsca Integracji i Lokalnej Aktywności na wartość 1 120 000,00 zł, Inicjatywy w Społecznościach Kształujące Rozwój ich Aktywności na wartość 126 489,00 zł, Kompetencje Społeczne na wartość 50 000,00 zł, Współpraca przy Promocji na wartość 20 000,00 zł. W roku 2020 LGD planuje nabory/realizację działań na przedsięwzięcia: ZP, MILA, ISKRA, KS na łączną wartość 983 511,00 zł. W roku 2021 LGD planuje nabory/realizację działań na przedsięwzięcia: ISKRA oraz KS na łączną wartość 150 000,00 zł. Natomiast w roku 2022 LGD planuje realizację działania w ramach przedsięwzięcia KS na wartość 50 000,00 zł. Warto podkreślić, że oprócz przeprowadzania naborów LGD będzie realizowało 5 operacji własnych, międzynarodowy projekt współpracy, nadzorowało realizację i prowadziło kontrolę projektów grantowych oraz współpracowało z beneficjentami działań konkursowych przy opracowania uzupełnień do Wopp, opracowywaniu Wop oraz realizacji.

Poniżej przedstawiono schemat podziału środków z podziałem na przedsięwzięcia.

Wykres 19. Budżet przedsięwzięć LSR

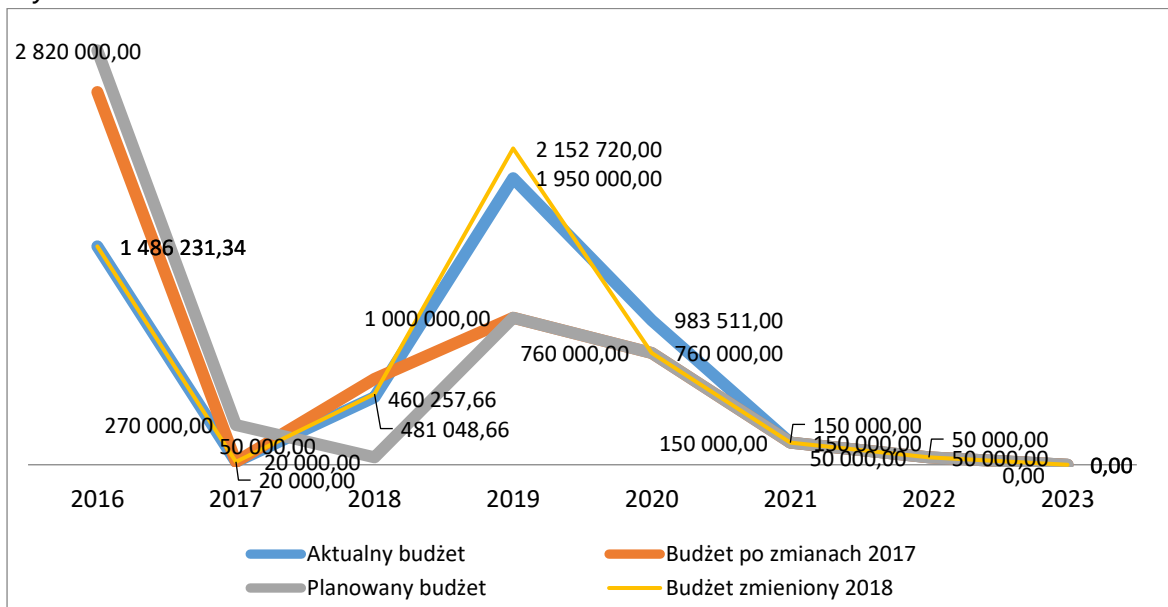

Źródło: opracowanie LGD na podstawie danych zastanych

Z powyższego schematu można wyczytać, jak kształtuje się podział budżetu LSR na poszczególne działania. A mianowicie na projekty konkursowe dotyczące przedsiębiorczości oraz tworzenia miejsc pracy łącznie przeznaczono 2 600 000,00 zł, na projekty konkursowe dotyczące integracji lokalnych społeczności łącznie przeznaczono 1 600 000,00 zł, na projekty grantowe dotyczące integracji lokalnych społeczności łącznie przeznaczono 500 000,00 zł, na projekty własne LGD łącznie 300 000,00 zł, na projekty współpracy z innymi LGD w zakresie promocji obszaru łącznie przeznaczono 100 000,00 zł.
Poniżej schemat wydatkowania budżetu w kontekście zaplanowanych działań.

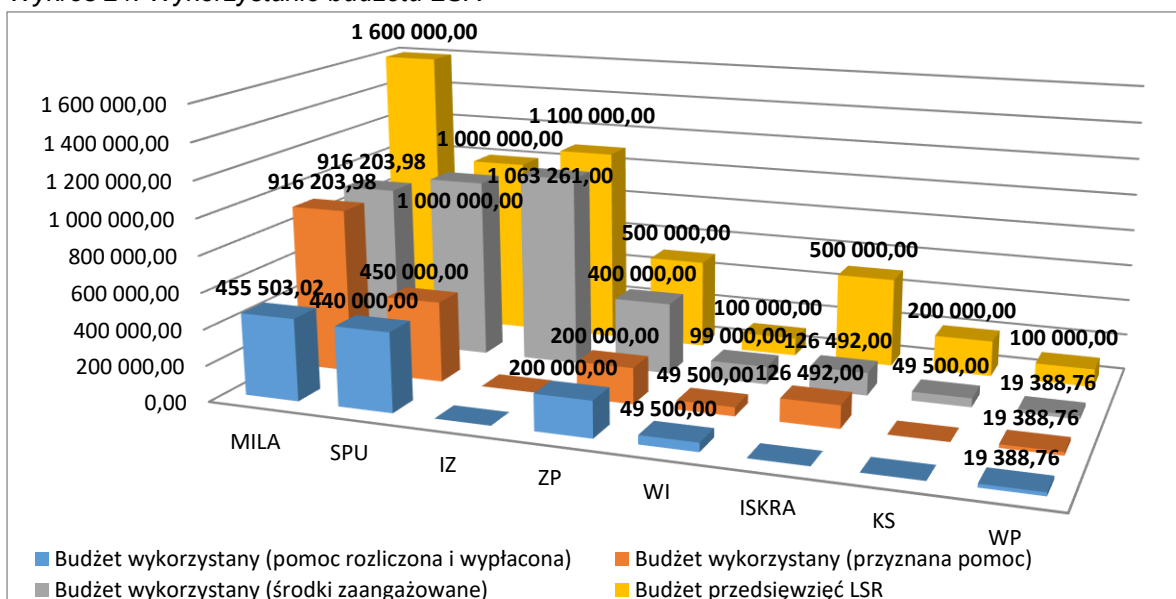
Wykres 20. Budżet w latach 2016 - 2023

Źródło: opracowanie LGD na podstawie danych zastanych

Poniżej schemat wykorzystania budżetu z podziałem na przedsięwzięcia.

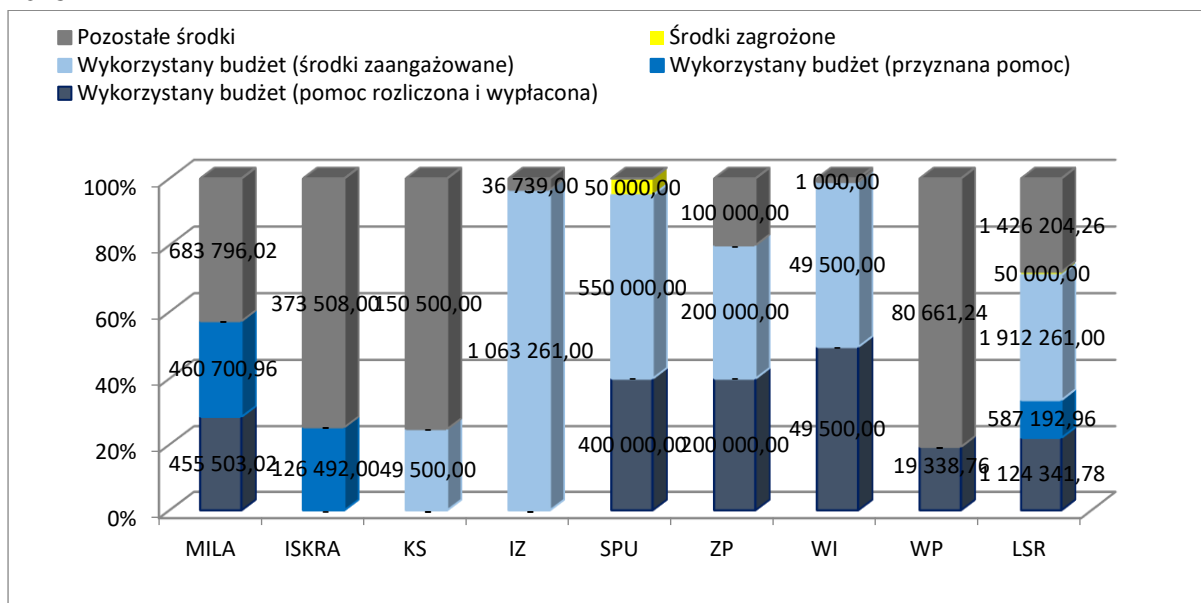
Wykres 21. Wykorzystanie budżetu LSR

Źródło: opracowanie LGD na podstawie danych zastanych

Na powyższym wykresie przedstawiono realizację budżetu LSR w podziale na środki rozliczone i wypłacone, zaangażowane, przyznane. Natomiast poniżej przedstawiono schemat wykorzystania budżetu LSR w latach 2016-2018 oraz planowany (i jednocześnie już wydatkowany) budżet na lata 2019-2021.

Wykres 22. Poziom i sposób wykorzystania budżetu LSR w latach 2016 – 2018; 2019 – 2021; 2022 – 2023

Źródło: opracowanie LGD na podstawie danych zastanych

Według powyższych danych LGD powinno postępować zgodnie z Planem działań by dążyć do realizacji planowanych przedsięwzięć oraz monitorować wybrane do realizacji operacje. Ponadto, jak wspomniano wcześniej należy zintensyfikować działania, by rozpowszechnić informacje o posiadanych środkach na realizację operacji związanych ze wzmocnieniem kapitału społeczne w ramach przedsięwzięcia ISKRA. Projekty własne LGD (WI, KS, WP) realizowane są zgodnie z planem. W związku z czym LGD nie przewiduje problemów z wykorzystaniem budżetu.

Tabela 8. Zestawienie przeprowadzonych naborów

Akronim	Nazwa Przedsięwzięcia	Środki ogółem (zł)	Nabór/ projekty własne	Liczba złożonych wniosków	Liczba wybranych wniosków	Liczba wybranych wniosków mieszczących się w limicie środków	limit środków w naborze	Wnioskowana wartość operacji w naborze	Wartość wybranych operacji mieszczących się w limicie
IZ	Innowacyjny Zaścianek	1 100 000,00	I/2016	9	8	4	900 000,00	1 865 955,59	731 656,00
			III/2019	10	10	4	1 100 000,00	2 584 388,00	1 063 261,00
WI	Wiedza i Innowacje	100 000,00	I/2018/W	1	1	1	50 000,00	49 500,00	49 500,00
			II/2019/W	1	1	1	50 000,00	49 500,00	49 500,00
SPU	Start	1 000 000,00	I/2016	16	12	10	600 000,00	1 000 000,00	600 000,00

	Produkcji i Usług		I/2019	9	9	8	550 000,00	600 000,00	550 000,00
ZP	Zasoby a Przedsiębiorczość	500 000,00	I/2016	4	2	2	200 000,00	379 600,00	200 000,00
			II/2019/W	2	2	2	300 000,00	200 000,00	200 000,00
MILA	Miejsca Integracji i Lokalnej Aktywności	1 600 000,00	I/2016	12	12	12	1 120 000,00	914 553,91	914 553,91
			I/2018	3	3	3	283 768,66	212 126,83	212 126,83
ISKRA	Inicjatywy w Społecznościach Kształtujące ich Aktywności	500 000,00	I/2018/G	16	16	15	200 000,00	152 280,00	147 280,00
KS	Kompetencje Społeczne	200 000,00	I/2019/W	1	1	1	50 000,00	49 500,00	49 500,00
WP	Współpraca przy Promocji	100 000,00	I	1	1	1	20 000,00	20 000,00	20 000,00

Źródło: opracowanie LGD na podstawie danych zastanych

Powyższa tabela ilustruje różnice między założonymi środkami w budżecie LGD a faktycznie składanymi wnioskami. Ogólny budżet LSR to 5 100 000 PLN. Na działania skierowane do przedsiębiorców łącznie przeznaczono 2 700 000 PLN, a na działania skierowane do mieszkańców łącznie 2 400 000 PLN.

Na podstawie zestawionych danych zakładanych środków finansowych i kwot, na jakie zostały złożone wnioski wyraźnie widać, że środki dla przedsiębiorców mogłyby zostać zwiększone (nawet dwukrotnie), ponieważ na zadania m.in. IZ wnioskowane wartości dotacji są zdecydowanie wyższe niż środki dostępne. Także zdaniem beneficjentów warto zwiększyć budżet jakim dysponuje LGD, tak by móc organizować częstsze konkursy, które jednocześnie pozwalałyby beneficjentom ubiegać się o większe środki. Istnieje przypuszczenie, że niezależnie od tego jaki jest budżet, dla przedsiębiorców zawsze będzie on za mały.

Warto zaznaczyć, że budżet na wdrażanie LSR jest ustalany raz na cały okres programowania i jest uzależniony od wielkości LGD. Stąd wynika częstotliwość naborów. Należy też dodać, że LGD przeprowadziło drugi nabór dla przedsiębiorców z rozwijania działalności, ponieważ cztery operacje z pierwszego naboru zostały niezrealizowane. W przypadku dwóch wniosków umowy nie zostały podpisane, a dwie inne zostały rozwiązane na etapie realizacji.

W przypadku środków na działania integrujące społeczność lokalną po jakie faktycznie zgłaszają się mieszkańcy są mniejsze niż te planowane przez LGD. Warto jednak utrzymać wysokość tych środków, ale podnosić świadomość mieszkańców i zachęcać ich do zgłaszania kolejnych projektów.

Opinie dotyczące niewystarczającej ilości środków w konkursach zgłaszali w dużej mierze aktywni przedsiębiorcy działający na rynku od kilku lat, argumentując to realnym wysiłkiem i zaangażowaniem, które należy włożyć w przygotowanie wniosku. W obecnej sytuacji, gdy sama kwota dotacji nie jest duża, część przedsiębiorców nie chce ponosić trudu pisania wniosku. Dodatkowo z racji dużej konkurencji (wynikającej z ram dotacji oraz ogłaszania konkursów raz na kilka lat i ograniczonego budżetu) przedsiębiorcy też rezygnują z podejmowania wysiłku pisania wniosków.

Nieco inaczej wygląda sytuacja w przypadku osób rozpoczynających działalność gospodarczą. Tam kwota na działanie jest odpowiednia, ale warto by konkursy były organizowane częściej i/lub skrócona została procedura konkursowa. Wnioskodawcy zwracali uwagę, by skrócić czas oczekiwania na rozpatrzenie oferty i ostateczne przekazanie środków. Czas od złożenia wniosku do decyzji o jego przyznaniu i do rozpoczęcia działalności jest dla nich zdecydowanie zbyt długi, co jest szczególnie niekorzystne dla osób bezrobotnych chcących rozpocząć działalność gospodarczą. To zniechęca kolejne osoby do składania wniosków. Należy jednak znowu zaznaczyć, że także w tym przypadku LGD nie ma wpływu na czas rozpatrywania wniosków i podpisywania umów. Procedura wynika z przepisów oraz przygotowania dokumentacji, którą realizuje Urząd Marszałkowski. Biuro LGD zwraca uwagę, że w porównaniu do ubiegłego okresu programowania obecnie procedura jest realizowana sprawniej.

Podobna sytuacja jest w przypadku działań kierowanych do samych mieszkańców, mających na celu integrację społeczności lokalnej. Tam postulowano o zwiększenie częstotliwości konkursów obecnie ogłaszanych. A jednocześnie respondenci postulowali powołanie kolejnego konkursu, ze zwiększonymi budżetami na działania skierowane dla mieszkańców. By móc kupić/zorganizować coś większego i trwalszego niż działania realizowane w przedziale od 5 000 PLN do 10 000 PLN jak jest do tej pory. Także w tym wypadku ewentualne zwiększenie budżetu LGD powinno przełożyć się na kolejny typ grantu.

Reasumując warto zwiększyć budżet jaki ma do dyspozycji LGD, tak by móc częściej ogłaszać konkursy, zwiększyć środki na konkursy dla przedsiębiorców (i to prawie dwukrotnie) tak by więcej firm miało szansę na uzyskanie dotacji a nie tylko nieliczne. Warto dodać nowy konkurs z większą kwotą dotacji dla mieszkańców i organizacji pozarządowych. Warto skrócić czas oczekiwania na decyzje o przyznaniu dotacji, szczególnie dla osób bezrobotnych otwierających własny biznes.

Procedura przyznawania wsparcia finansowego i grantów

Za decyzje w sprawie oceny i wyboru operacji w ramach LSR jest odpowiedzialna Rada LGD. To organ decyzyjny powołany przez Walne Zebranie Członków na podstawie obowiązującego Statutu oraz Regulaminu Rady. Rada może liczyć od 9 do 15 członków, a obecnie jest to 14 osób. Zapisy Statutu i Regulaminu Rady gwarantują, że minimum połowa jej członków musi posiadać doświadczenie w zakresie realizacji projektów dotyczących rozwoju obszarów wiejskich oraz zamieszkuje obszar LGD. Dodatkowo, w przypadku zmiany składu Rady określono wymóg zapewnienia udziału w Radzie: przedsiębiorcy, kobiety, osoby poniżej 35 roku życia, a sektor publiczny nie może przekroczyć 30% wszystkich jej członków.

Procedury wyboru operacji (projekty konkursowe i własne) obejmują:

- Zasady ogłoszenia naboru wniosków o przyznanie pomocy,
- Zasady przeprowadzania naboru wniosków o przyznanie pomocy,
- Zasady przeprowadzania oceny zgodności operacji, w tym z Programem oraz wyboru operacji do finansowania, a także ustalania kwoty wsparcia (uzupełnienia/udział w ocenie biura i innych organów LGD),

- Zasady przekazywania do ZW dokumentacji potwierdzającej dokonanie wyboru operacji

Poniższe kryteria wyboru operacji obejmują wskazane przedsięwzięcia:

- Innowacyjny charakter operacji – IZ/SPU/ZP,
- Tworzenie miejsc pracy – IZ/SPU/ZP,
- Wpływ operacji na ochronę środowiska lub/i przeciwdziałanie zmianom klimatu – IZ/WI/SPU/ZP/MILA/KS,
- Informowanie o udzieleniu wsparcia za pośrednictwem LGD w ramach LSR – IZ/WI/SPU/ZP/MILA/KS,
- Udział wkładu własnego wnioskodawcy – IZ/WI/KS,
- Doświadczenie wnioskodawcy w zakresie realizacji zbliżonych operacji finansowanych ze środków publicznych – IZ/WI/MILA/KS,
- Adekwatność kwalifikacji wnioskodawcy do podejmowanej działalności gospodarczej – SPU/ZP,
- Doradztwo i szkolenia udzielane przez LGD – IZ/SPU/ZP/MILA,
- Wsparcie grup defaworyzowanych – SPU/ZP,
- Poziom włączenia społecznego – WI/MILA/KS,
- Miejsce realizacji operacji – MILA,
- Zasięg operacji – WI/KS,
- Poziom zasobów miejscowości – MILA .

Karta oceny obejmuje następujące dwa kryteria przedstawione poniżej wraz z punktacją, które są najbardziej dyskusyjne w ocenie wnioskodawców oraz Rady LGD:

Kryterium 1 . Innowacyjny charakter operacji

- a. Operacja zakłada wprowadzenia innowacyjnego rozwiązania dla prowadzonej działalności gospodarczej (dotyczy tylko operacji związanych z rozwijaniem działalności gospodarczej) - 0 albo 1 pkt
- b. Operacja zakłada nowy sposób wykorzystania lokalnych zasobów przyrodniczych, historycznych, kulturowych lub społecznych - 0 albo 3 pkt
- c. Operacja zakłada świadczenie nowej usługi lub wprowadzenie nowego produktu na obszarze LGD (nowa usługa lub produkt lub w znacznym stopniu udoskonalone - niewystępujące lub występujące marginalnie na obszarze LGD) - 0 albo 3 pkt
- d. Operacja zakłada wykorzystanie nowej technologii (zaawansowane rozwiązania techniczne, zastosowania najnowszych odkryć naukowych w praktyce) - 0 albo 5 pkt

Kryterium 3. Wpływ operacji na ochronę środowiska lub/i przeciwdziałanie zmianom klimatu:

- a. Operacja uwzględnia działania mające wpływ na ochronę środowiska i/lub przeciwdziałanie zmianom klimatu - 0 albo 3 pkt
- b. W budżecie operacji zaplanowano min. 2% środków na działania (działania inne spełniające kryteria inne niż kryteria 3A) mające wpływ na ochronę środowiska i/lub przeciwdziałające zmianom klimatu - 0 albo 4 pkt

Procedury wyboru Grantobiorców (projekty grantowe) są określone w:

- Zasady ogłaszania oraz przeprowadzania otwartego naboru wniosków o powierzenie grantów,
- Zasady wyboru grantobiorców,

- Zasady realizacji zadań, na które zostały powierzone granty oraz ich kontroli,
- Przekazanie środków grantobiorcom.

Mimo że poszczególne kryteria mają przypisaną różną liczbę punktów, ocena ma charakter zero-jedynkowy. Jeżeli kryterium jest spełnione nawet w niewielkim stopniu, to otrzymuje maksymalną liczbę punktów.

Kryterium 1. Poziom integracji lokalnej społeczności

- a. Operacja zakłada udział do 10% wszystkich mieszkańców lokalnej społeczności - 0 albo 1pkt
- b. Operacja zakłada udział do 20% wszystkich mieszkańców lokalnej społeczności - 0 albo 2 pkt
- c. Operacja zakłada udział do 30% wszystkich mieszkańców lokalnej społeczności - 0 albo 3 pkt
- d. Operacja zakłada udział do 50% wszystkich mieszkańców lokalnej społeczności - 0 albo 5 pkt
- e. Operacja zakłada udział ponad 50% wszystkich mieszkańców lokalnej społeczności - 0 albo 6 pkt

Kryterium 2. Wielkość i lokalizacja miejscowości

- a. Operacja jest realizowana w miejscowości innej niż miejscowość gminna - 0 albo 3 pkt
- b. Operacja jest realizowana w miejscowości o mniejszej liczbie mieszkańców niż średnia w dla wszystkich miejscowości z obszaru gminy - 0 albo 3 pkt
- c. Operacja realizowana jest w miejscowości oddalonej przynajmniej o 4 km od miejscowości gminnej - 0 albo 3 pkt

Kryterium 3. Stopień włączenia społecznego

- a. Operacja zakłada, że przedstawiciele grup defaworyzowanych stanowią 10% wszystkich uczestników / grupy docelowej - 0 albo 1pkt
- b. Operacja zakłada, że przedstawiciele grup defaworyzowanych stanowią 20% wszystkich uczestników / grupy docelowej - 0 albo 2pkt
- c. Operacja zakłada, że przedstawiciele grup defaworyzowanych stanowią 30% wszystkich uczestników / grupy docelowej - 0 albo 3pkt
- d. Operacja zakłada, że przedstawiciele grup defaworyzowanych stanowią powyżej 30% wszystkich uczestników / grupy docelowej - 0 albo 5pkt

Kryterium 4. Poziom zasobów miejscowości

- a. W miejscowości, gdzie planowana jest realizacja operacji, nie ma miejsca do spotkań/integracji i aktywności lokalnej społeczności (np. świetlicy, placu zabaw, zagospodarowanego przestrzennie skwerku, altany) – 0 albo 4 pkt

Kryterium 5. Doradztwo i szkolenia udzielane przez LGD

- a. Wnioskodawca korzystał z doradztwa prowadzonego przez LGD i/lub wziął udział w szkoleniu dotyczącym danego Konkursu - 5 pkt
- b. Wnioskodawca zobowiązał się do udziału w doradztwie i/lub szkoleniu w zakresie rozliczenia operacji - 3 pkt

Kryterium 6. Poziom zaangażowania lokalnej społeczności

- a. Projekt wskazuje formy aktywnego uczestnictwa społeczności lokalnej w realizacji grantu - 0 albo 3 pkt
- b. Projekt angażuje różnorodne grupy mieszkańców przy realizacji grantu - 0 albo 5 pkt
- c. Projekt włącza wolontariusz i/lub partnerów oraz opisuje zakres ich działania - 0 albo 4 pkt

Kryterium 7. Trafność i skuteczność zastosowanych rozwiązań

- a. Opracowanie grantu było poprzedzone diagnozą społeczności, do której jest kierowany grant, szczególnie w zakresie występowania przedstawicieli grup defaworyzowanych - 0 albo 3 pkt
- b. Realizowane działania w ramach realizowania operacji grantowej są uwzględniają specyfikę grup defaworyzowanych występujących w społeczności - 0 albo 4 pkt

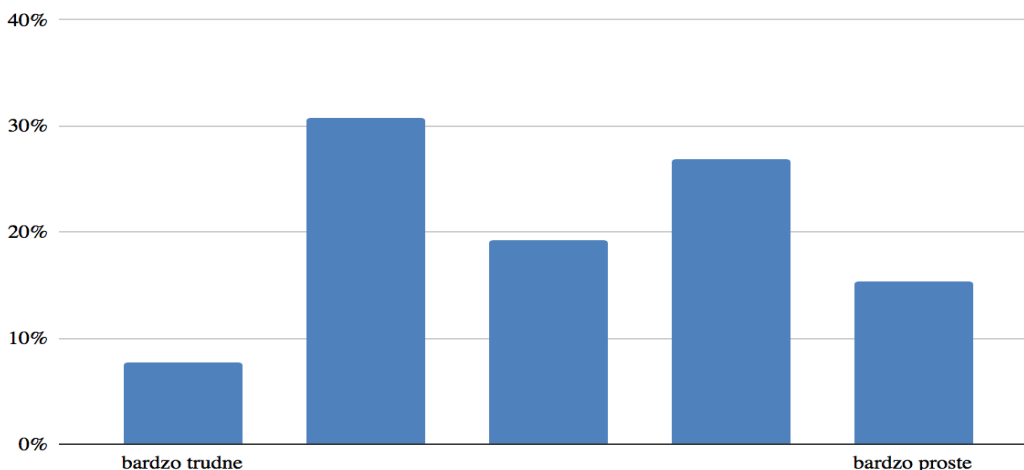
Powyższe zestawienie kryteriów pokazuje złożoność procedury oceny, która zakłada, by ocena Rady LGD była jednogłośnie. Stąd w punktacji możliwość przyznawania punktów w trybie TAK/NIE (czyli 0 lub maksymalna liczba punktów), by nie występowały rozbieżności w punktacji przyznawanej przez członków Rady LGD.

Trudność procedury konkursowej

Analiza procedur oceny wniosków, kart oceny oraz wnioski z przeprowadzonych wywiadów z beneficjentami i członkami Rady LGD wskazują, że język używany we wnioskach stanowi trudność dla części beneficjentów.

Wykres 23. Ocena procedury przez respondentów.

Jak ocenia Pan/Pani skomplikowanie tej procedury?

Źródło: opracowanie własne

Wątpliwości budzą też dwa z wprowadzonych kryteriów: innowacyjność oraz ochrona środowiska. Warto zaznaczyć, że druki wniosków opracowane są przez Agencje Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa i LGD nie ma wpływu na ich zawartość. Jednocześnie podczas szkoleń LGD próbuje przybliżyć terminologię pojęć zawartych we wnioskach, by stały się łatwiejsze, bardziej zrozumiałe.

W przeprowadzonych wywiadach z wnioskodawcami i beneficjentami pojawiało się sformułowanie, że biuro LGD jest niezastąpione w „tłumaczeniu z polskiego na polski” dokumentacji konkursowej oraz korespondencji z Urzędem Marszałkowskim. Większość respondentów (szczególnie mieszkańcy, przedstawiciele NGO, mali przedsiębiorcy i osoby zaczynające działalność gospodarczą) podkreślała, że bez szkoleń opisujących szczegółowo każdy element wniosku i oceny, nie byłiby w stanie wypełnić wniosku. Jedynie zdaniem doświadczonych przedsiębiorców, prowadzących duże firmy, wniosek nie stanowi większych problemów, ale jednocześnie większość rozmówców

z tej grupy, przyznała że zleciła wypełnienie wniosku zewnętrznej firmie. Szkolenia prowadzone przez biuro LGD, które rzeczowo wyjaśnia o jakie informacje chodzi w poszczególnych pozycjach wniosku, są wysoko oceniane przez beneficjentów. Jako bardzo pomocne oceniane jest też wsparcie konsultacyjne biura LGD na każdym etapie pisania i składania wniosku. Beneficjenci wysoko ocenili elastyczność form kontaktu - możliwość korespondencji mailowej lub spotkań osobistych.

Jako najtrudniejsze w wypełnieniu wniosku beneficjenci zgłaszali trudności związane z obszernością i szczegółowością pisanych wniosków. Mieli wątpliwości czy na pewno wszystkie te informacje są niezbędne. Rozmówcy narzekali na konieczność drukowania wielu stron i to przy każdej poprawce od nowa.

Jako bardzo skomplikowane wskazano też kwestie dotyczące biznes planu, wyliczania rentowności i NPV (net present value, inaczej: wartość obecna netto lub wartość bieżąca netto).

Zarówno beneficjenci jak i członkowie Rady LGD wskazali kryteria dotyczące innowacyjności i ochrony środowiska jako bardzo problematyczne. Dla beneficjentów okazały się one niejasne. Nie wiedzieli jakie założenia wpisać w projekt, by mieć pewność, że spełniają te kryteria i dostaną odpowiednią liczbę punktów. Brakowało im przykładów, o jakiego typu działania warto rozszerzyć wniosek. Mieli też wątpliwości, czy są jakieś preferowane obszary w których warto wprowadzać zmiany.

Z kolei dla członków Rady przyznawanie punktów za te kryteria było dyskusyjne. Nie mieli jasności jakie działania spełniają te kryteria. Każdy starał się oceniać najlepiej jak potrafił, zgodnie ze swoją wiedzą i znajomością lokalnej specyfiki. Obecna punktacja pozwala jedynie przyznać punkty za spełnienie tych kryteriów. Uniemożliwia stopniowanie oceny pomysłów na te, które są bardziej innowacyjne, i te które są mniej, na te, które bardziej chronią środowisko, i te które w mniejszym stopniu uwzględniają ten aspekt.

W opinii beneficjentów podanie kilku przykładów ww. rozwiązań mogłoby być pomocne. Istnieje jednak obawa, że przyszli wnioskodawcy będą wpisywać te przykłady we własne wnioski. Można rozważyć stworzenie listy przykładowych działań, pożądaných w regionie działania LGD i punktować za ich uwzględnienie. W ten sposób kryteria LGD mogą kreować nowe działania czy zmiany w regionie.

Procedura przyznawanie wsparcia finansowego w opinii beneficjentów

Zdaniem większości beneficjentów procedura składania i wypełniania wniosków o wsparcie finansowe jest trudna. Ocena złożoności procedury różni się w zależności od codziennych doświadczeń beneficjentów i samych konkursów. Procedura jest najłatwiejsza w ocenie pracowników samorządu, potem przedsiębiorców, a najtrudniejsza dla działaczy społecznych czy mieszkańców chcących rozpocząć działalność gospodarczą. Należy podkreślić, że każdy z badanych potwierdza, że nie zabrałby się do składania wniosku bez wsparcia biura LGD, które potrafi wyjaśnić, co należy napisać w każdy z punktów. Przy pisaniu wniosków kluczowe są szkolenia podczas których wyjaśniane jest krok po kroku co należy zawrzeć w poszczególnych częściach formularza.

Zdaniem badanych pomocne byłoby także opracowanie przykładowego uzupełnionego wniosku jako wniosków wzorcowego.

Należy także zaznaczyć, że wsparcie i kompetencje biura LGD są bardzo wysoko oceniane przez wnioskodawców i grantobiorców.

Beneficjenci korzystają ze wszystkich form kontaktu z LGD – spotkania w biurze, szkolenia, rozmowy telefoniczne, kontakt mailowy, Cieszą się, że mogą sami wybrać formę kontaktu, która jest dla nich najodpowiedniejsza.

Beneficjenci skarżą się jednak, na zbyt rzadko ogłaszane konkursy (raz na rok), krótki czas na opracowanie ofert, a następnie długi czas oczekiwania na decyzje o przyznaniu wsparcia. Nawet w trakcie realizacji ewaluacji, która miała miejsce w grudniu 2019 osoby, które złożyły wniosek w lipcu, nadal nie znały wyników konkursu.

Cała procedura jest oceniana jako skomplikowana ze względu na zastosowany język, bardzo urzędowy, który nierzadko wymaga „przetłumaczenia z polskiego na polski”.

Przygotowanie oferty wymaga podania skomplikowanych danych, stworzenia biznesplanu, wyliczenia amortyzacji, szacowania przychodu i dochodu. Wnioskodawcy nie zajmują się takimi działaniami na co dzień i jest to dla nich trudne.

Jak zwracali uwagę rozmówcy, część procedur jest też trudna dla księgowych, z którymi współpracują. Innym, szczególnie tym rozpoczynającym działalność gospodarczą, trudno było znaleźć pomoc w przygotowaniu oferty.

Wypełnienie całego wniosku jest też niezwykle czasochłonne. To często odstrasza potencjalnych beneficjentów - szczególnie jeśli jest niewielka pula środków do rozdzielania. Badani szacowali czas na przygotowanie wniosku jako kilkutygodniowe przygotowania. Tym bardziej jest dla nich trudna sytuacja niepowodzenia w uzyskaniu środków. Wiele osób po pierwszym niepowodzeniu rezygnuje ze startowania w kolejnych konkursach.

Niekiedy większe przedsiębiorstwa wynajmują firmy zewnętrzne zajmujące się pisaniem wniosków. To nie zawsze jest opłacalne, ponieważ firmie trzeba zapłacić niezależnie od wyniku naboru konkursowego. Jednak dla przedsiębiorców cenniejsze jest nie tracenie czasu na samodzielne wypełnianie procedury.

Badani narzekali też na konieczność drukowania długich wniosków w kilku wersjach. Dla kilku osób korzystanie z komputera, maila i drukowanie wniosków było skomplikowane, musieli polegać na pomocy najbliższych. Warto się zastanowić jak mocna to może być bariera w przypadku grup defaworyzowanych.

Jak wspomniano wcześniej pojawiły się głosy, by podnieść wysokość środków finansowych, o jakie można się ubiegać. Niektórzy respondenci zwracali uwagę, że cała procedura konkursowa nie jest warta środków, jakie można uzyskać. Podobne głosy pojawiały się też przy działaniach społecznych. Niekiedy, by podnieść jakość życia społeczności lokalnej czy przysposobić miejsce spotkań, jest potrzeba więcej niż 5 lub 10 tysięcy.

Dla beneficjentów trudne obszary wniosku to opracowanie biznesplanu, amortyzacja oraz wpisanie się w kryteria innowacyjności i przyjazności środowisku. Te dwa kryteria pojawiały się najczęściej jako przykłady niezrozumiałych, trudnych do wymyślenia. Przy nich pojawiały się też wątpliwości, jak będą oceniane przez komisje.

Procedura przyznawania wsparcia finansowego w opinii Rady

Członkowie Rady, którzy zostali objęci badaniem ewaluacyjnym, także wysoko oceniają profesjonalizm biura LGD przy przygotowaniu spotkań i przeprowadzaniu procedury konkursowej.

Członkowie Rady sami przyznają, że przyznawanie punktów bywa dla nich trudne. Dotyczy to przede wszystkim kryteriów związanych z innowacyjnością oraz wpływem na środowisko. Robią to zgodnie ze swoją najlepszą wiedzą, ale nie zawsze czują się pewnie.

Wtedy użyteczna okazuje się możliwość dyskusji z pozostałymi członkami Rady. Część informatorów zgłaszała postulat, by wprowadzić stopniowanie przy ocenach. Nie wystarczająca dla nich jest ocena, która pozwala przyznać jedynie 0 albo maksymalną liczbę punktów. Członkowie Rady chcieliby móc dokonywać stopniowania i przyznawać różną liczbę punktów za poziom spełnienia danego kryterium. W ten sposób mogliby wskazać, który projekt ich zdaniem najbardziej spełnia dane kryterium, a który spełnia je w mniejszym stopniu.

Pojawiła się też kwestia przygotowania członków Rady do oceny wniosków, czy wszystkie osoby przechodzą podobne przeszkolenia z procedur i punktacji, czy kryteria są dla wszystkich jasne, i czy rozumieją je w ten sam sposób.

Pojawiły się też głosy, że dobrze byłoby opracować jakieś wyjazdowe spotkania dla członków Rady, aby mogli się bliżej poznać i podyskutować o wątpliwościach z przyznawaniem ocen. Byłaby to także forma nagrody/ podziękowania za pracę w Radzie.

Warto przemyśleć ten głos, tym bardziej że pojawiały się opinie, że dzięki członkostwu w Radzie, poznaje się osoby z innych środowisk i miejscowości, i można łatwiej razem współpracować. Takie bezpośrednie kontakty ułatwiają dzielenie się doświadczeniem przy codziennych wyzwaniach, niezwiązanych z pracą w Radzie.

Na podstawie zebranego materiału widać, że założone kryteria pozwalają wybrać projekty, które są spójne z celami LSR. Odpowiedź na wskazane przez beneficjentów uwagi dotyczące częstotliwości ogłaszania konkursów, wielkości przekazywanych środków, skrócenia czasu potrzebnego na ocenę projektów oraz uproszczenia procedury i klarowniejsze wprowadzania kryteriów jest dość złożona. Należy wziąć pod uwagę fakt, że LGD na niektóre procesy wdrażania nie posiada wpływu, chociażby na czas operacji. Po drugie LGD swoje procedury czy kryteria musi dostosować do przepisów prawa czy wytycznych instytucji wdrażającej. Dodatkowo pula środków nie pozwala na częstsze ogłaszanie konkursów a tym bardziej na ich dzielenie na kilka naborów. W związku z czym należy zaznaczyć, że LGD dostosowała częstotliwość naborów do posiadanych środków. Natomiast liczba chętnych na środki wspierające przedsiębiorczość na obszarze działania LGD jest duża. Zatem warto by LGD brało aktywny udział w konsultacjach przyszłych programów.

To na ogólnowojewódzkim lub ogólnopolskim poziomie powinny zostać podjęte decyzje, czy i w jaki sposób zmienić zasady. Oczywiście zmiany te powinny być wprowadzone po długich dyskusjach i konsultacjach, czy są one możliwe i skuteczne dla całego systemu działania LGD w Polsce.

Plan Komunikacji

Na podstawie diagnozy LGD określiło cel ogólny Planu komunikacji jako „zapewnienie przejrzystej i obustronnej komunikacji oraz rzetelnej i pełnej informacji o wdrażaniu strategii dla ogółu mieszkańców, ze szczególnym uwzględnieniem grup defaworyzowanych oraz podmiotów funkcjonujących na obszarze LGD jako instrumentu wspierającego jego rozwój gospodarczy oraz społeczny”. Opracowany przez LGD Plan Komunikacji miał zapewnić właściwą realizację działań komunikacyjnych, które miały się przyczynić do prawidłowego i efektywnego wdrażania LSR i realizację zakładanego celu. Plan komunikacji miał przyczynić się do animowania środowisk lokalnych i aktywizować mieszkańców i podmioty z obszaru LGD do włączenia w jego działania.

Zakładane cele planu komunikacji:

- Cel 1: „Dotarcie do szerokiego grona odbiorców, w tym potencjalnych beneficjentów z informacją o LSR jej założeniach, celach i postępie w realizacji oraz promocja dobrych praktyk”. W celu dotarcia do zakładanych odbiorców, jakimi byli mieszkańcy; potencjalni beneficjenci oraz grupy defaworyzowane określone w LSR, ale też beneficjenci, partnerzy LGD i członkowie LGD zaplanowano kampanię informacyjną, stoiska informacyjno-konsultacyjne na wydarzeniach gminnych, upublicznienie na stronie internetowej LGD raportów z prowadzonych ewaluacji. W tym celu planowano wykorzystać wydarzenie promocyjno-informacyjne, artykuły w prasie lokalnej, stronę internetową, ogłoszenia w siedzibach partnerów LGD, publikację LSR oraz raportów z ewaluacji on-going i z ewaluacji mid-term.
- Cel 2: „Wzrost wiedzy nt. zasad ubiegania się o przyznanie pomocy i prawidłowe rozliczanie udzielonego wsparcia oraz osób zaangażowanych we wdrażanie LSR”. W ramach tego celu zaplanowano szkolenia na temat zasad ubiegania się o przyznanie pomocy i prawidłowego rozliczania udzielonego wsparcia, pełne indywidualne doradztwo, ze wskazaniem jego definicji, a także działania w zakresie podnoszenia kompetencji pracowników biura i działania w zakresie podnoszenia kompetencji członków Rady. Odbiorcami działań mielić być wszyscy potencjalni wnioskodawcy i wnioskodawcy (w szczególności: organizacje pozarządowe, sformalizowane grupy bez osobowości prawnej, instytucje kultury, przedsiębiorcy jako mikro i małe przedsiębiorstwa oraz osoby fizyczne), a także zdiagnozowane grupy defaworyzowane określone w LSR oraz jednostki samorządu terytorialnego. Działania komunikacyjne obejmowały spotkania bezpośrednie, punkt informacyjno-doradczy w biurze LGD, ale też szkolenia dla pracowników biura i członków Rady.
- Cel 3: „Informowanie przedstawicieli poszczególnych grup docelowych, w tym grup defaworyzowanych o ofercie wsparcia do nich skierowanej z uwzględnieniem ich szczególnych potrzeb komunikacyjnych”. Zakładane działania to przekazywanie bieżących informacji nt. ofert wsparcia, przekazywanie informacji w formie newslettera, a także współpraca LGD z partnerami w przekazywaniu informacji nt. ofert wsparcia. Były one skierowane do jednostek samorządu terytorialnego, organizacji pozarządowych (NGO), przedstawicieli sformalizowanych grup bez osobowości prawnej, instytucji kultury, przedsiębiorców (mikro i małe przedsiębiorstwa), osób fizycznych, podmiotów gospodarczych, których działalność związana jest z wykorzystaniem zasobów obszaru tj. z branży turystycznej i przetwórstwa, a także grup defaworyzowanych szczegółowo określone w LSR, mieszkańców, beneficjentów i potencjalnych beneficjentów i opinii publicznej. Wykorzystywane narzędzia to poczta elektroniczna oraz umieszczanie informacji w miejscach najczęściej uczęszczanych przez przedstawicieli grup defaworyzowanych np. OPS, ośrodki zdrowia, urzędy pracy, żłobki, przedszkola, szkoły.
- Cel 4: „Zaangażowanie partnerów i interesariuszy LGD we wspólne działania dotyczące wdrażania LSR”. Zakładane działania to partycypacja lokalnej społeczności na poziomie współdziałania i delegowania działań kierowane do Członków Zespołu ds. Monitoringu i ewaluacji LSR oraz Członków Zespołu ds. aktualizacji LSR za pomocą posiedzeń i poczty elektronicznej.

Dla zagwarantowania bardziej efektywnego wdrożenia Planu Komunikacji LGD zaplanował przeprowadzenie ewaluacji śródkresowej, w której miał zostać zbadany poziom osiągnięcia wskaźników oraz jakości stosowanych środków przekazu w stosunku do grup docelowych. Poniższe tabele przedstawiają działania podjęte w celu realizacji Planu Komunikacji w latach 2016-2019:

Tabela 9. Działania LGD w ramach Planu komunikacji

Okres	Formy zastosowanej promocji i partycypacji przy wdrażaniu LSR:
do 31-12-2016	<ul style="list-style-type: none"> — Prasa lokalna „Tygodnik Ostrołęcki” — Portal internetowy www.moja-ostroleka.pl — www.zascianekmazowsza.pl — www.goworowo.pl — www.rzekun.pl — Kampania informacyjna: Wydarzenie promocyjno-informacyjne — Kampania informacyjna: Artykuł w prasie lokalnej — Kampania informacyjna: Strona internetowa LGD — Kampania informacyjna: Ogłoszenia w siedzibach partnerów — Kampania informacyjna: Publikacja LSR oraz rozpowszechnienie na obszarze — Stoiska informacyjno-konsultacyjne na wydarzeniach gminnych — Działania w zakresie podnoszenia kompetencji pracowników biura — Działania w zakresie podnoszenia kompetencji członków Rady — Przekazywanie bieżących informacji na temat ofert wsparcia. Poczta tradycyjna oraz e-mailowa –informacje wysłane do lokalnych instytucji, urzędów oraz ośrodków, w miejsca najczęściej uczęszczane przez przedstawicieli grup defaworyzowanych: Gminny Ośrodek Kultury w Czerwinie, Gminny Ośrodek Kultury, Sportu i Rekreacji w Goworowie, Centrum Kultury w Troszynie, Gminna Biblioteka w Rzekuniu, Urząd Gminy w Czerwinie, Goworowie, Rzekuniu, Rzewniu, Troszynie, Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Goworowie, Rzekuniu, Rzewniu, Troszynie, Przychodnie lekarskie w Troszynie, Czerwinie, Goworowie, Rzewniu, Rzekuniu — Przekazywanie informacji w formie newslettera — Współpraca z partnerami w przekazywaniu informacji na temat ofert wsparcia
od 01-01-2017 do 31-12-2017	<ul style="list-style-type: none"> — Kampania informacyjna: Strona internetowa LGD — Upublicznienie na stronie internetowej LGD raportów z prowadzonych ewaluacji — Przekazywanie informacji w formie newslettera — Szkolenia na temat zasad ubiegania się o przyznanie pomocy i prawidłowego rozliczania udzielonego wsparcia w formie szkoleń — Pełne indywidualne doradztwo — Partycypacja lokalnej społeczności na poziomie współdziałania i delegowania działań — Działania w zakresie podnoszenia kompetencji członków Rady/pracowników biura — Stoiska informacyjno-konsultacyjne na wydarzeniach gminnych — Przekazywanie bieżących informacji na temat ofert wsparcia
od 01-01-2018 do 31-12-2018	<ul style="list-style-type: none"> — Przekazywanie informacji w formie newslettera — Upublicznienie na stronie internetowej LGD raportów z prowadzonych ewaluacji — Partycypacja lokalnej społeczności na poziomie współdziałania i delegowania działań — Stoiska informacyjno-konsultacyjne na wydarzeniach gminnych — Przekazywanie bieżących informacji na temat ofert wsparcia — Szkolenia na temat zasad ubiegania się o przyznanie pomocy i prawidłowego rozliczania udzielonego wsparcia w formie szkoleń
od 01-01-2019 do 31-12-2019	<ul style="list-style-type: none"> — Przekazywanie bieżących informacji na temat ofert wsparcia — Przekazywanie informacji w formie newslettera — Upublicznienie na stronie internetowej LGD raportów z prowadzonych ewaluacji — Partycypacja lokalnej społeczności na poziomie współdziałania i delegowania działań — Szkolenia na temat zasad ubiegania się o przyznanie pomocy i prawidłowego rozliczania udzielonego wsparcia w formie szkoleń — Stoiska informacyjno-konsultacyjne na wydarzeniach gminnych — Pełne indywidualne doradztwo

Źródło: opracowanie LGD na podstawie danych zastanych

Na podstawie zebranych danych widać, że Plan Komunikacji jest realizowany zgodnie z założeniami. Jest to głównie komunikacja dotycząca działań związanych z konkretnymi konkursami i rozliczeniem ich.

Beneficjenci konkretnych konkursów bardzo dobrze oceniają komunikację związaną z danymi konkursami. Informację o działaniach LGD dostają głównie od znajomych oraz z samorządu. Po tej wstępnej informacji łatwo znajdują dane kontaktowe. O aktualnych konkursach dowiadują się telefonicznie, w siedzibie LGD lub ze stron internetowych. Bardzo wysoko oceniany jest kontakt prowadzony przez biuro LGD z osobami składającymi wnioski: telefoniczny, mailowy i osobisty. Dobrze sprawdza się też przesyłanie newslettera, poczty elektronicznej z najważniejszymi informacjami. Do takiej informacji zawsze można wrócić i nie jest przesyłana za często. Rozmówcy kojarzą także stoiska LGD podczas różnych imprez lokalnych i plakaty wieszane w urzędach gminy (lub innych miejscach publicznych).

To co wynikało z wywiadów, to fakt, że rozmówcy nie przypominają sobie działań LGD skierowanych do innych grup odbiorców. Przedsiębiorcy nie wiedzą o działaniach skierowanych do wszystkich mieszkańców/społeczności lokalnych i odwrotnie. Z rozmów z beneficjentami i wnioskodawcami jasno wynika, że nie znają skali działania LGD. Ta niska świadomość była podnoszona jako możliwa bariera w składaniu wniosków o dotacje.

Dlatego rekomendowane jest zmodyfikowanie planu komunikacji i wprowadzenie działań promocyjnych pokazujących pełen zakres działania LGD. Być może więcej audycji w mediach lokalnych czy artykuły w prasie lokalnie na temat realizowanych inicjatyw i zmian, które dzieją się w społeczności dzięki LGD mogłoby zmieniać ten trend.

Warto też rozważyć jeszcze szersze promowanie LGD przy okazji działań finansowanych z grantów np. poprzez tabliczki informacyjne czy banery reklamowe.

Zdaniem beneficjentów warto, by LGD wprowadziło jakąś formę promocji dofinansowanych przedsiębiorców lub działań społecznych np. poprzez zakładkę na stronie internetowej. Z informacji od LGD wiadomo, że taka zakładka znajduje się na stronie www.zascianekmazowska.pl, jednakże nie jest ona zbyt widoczna i zaleca się wyeksponowanie jej w bardziej widoczne miejsce.

Przejrzysta komunikacja o sukcesach czy opis case studies wykonanych działań może zachęcić kolejne osoby do realizacji własnych pomysłów. Taki przykład, że komuś z mojej okolicy się udało może zachęcić kolejne osoby do działania.

Pojawiły się też głosy, by prowadzić promocję działań LGD w mieście Ostrołęka. Po pierwsze może to być szansa na dotarcie z informacją do kolejnych przedsiębiorców i mieszkańców, a po drugie jako forma promocji aktywnie działającego LGD. Warto by mieszkańcy miasta wiedzieli, co się dzieje w jego najbliższej okolicy, zarówno po to, by korzystać z usług przedsiębiorców z terenu LGD, ale też by inspirować się do działań integracyjnych mieszkańców w mieście.

Należy podkreślić, że LGD oprócz działań uwzględnionych w Planie Komunikacji realizuje inne działania przyczyniające się do prawidłowego funkcjonowania Stowarzyszenia oraz wdrażania LSR. Są to m.in :

- dodatkowe szkolenia dla beneficjentów i grantobiorców niż rzeczywista liczba wynikająca z Planu komunikacji. W ostatnich trzech latach LGD oprócz wykazanych szkoleń w Planie komunikacji przeprowadziło dodatkowo 12 spotkań szkoleniowych, w których wzięły udział 133 osoby;
- czynny udział w partnerstwie: np. Gowor, Forum Inicjatyw Obywatelskich powiatu ostrołęckiego i miasta Ostrołęka

- przygotowywanie i składanie wniosków do różnych instytucji indywidualnie przez LGD czy we współpracy z innymi podmiotami np. Fundusz Inicjatyw Obywatelskich, Forum Inicjatyw Społecznych, Koalicje dla Niepodległej.

Wspomnieć należy również, że samo wdrażanie strategii niesie za sobą wiele obowiązków do wykonania np. monitoring realizacji LSR (wskaźniki, budżet, plan działania, plan komunikacji, doradztwo), obsługa Walnego Zebrania Członków, Zarządu, Rady, Komisji Rewizyjnej w tym przygotowywanie niezbędnej dokumentacji na i z posiedzeń, obsługa protestów i odwołań, obsługa pracy biura (ocena i wybór operacji grantowych, funkcjonowanie biura, realizacja zamówień publicznych, zapewnienie bezpieczeństwa przetwarzania danych osobowych, realizacja zadań kancelaryjnych biura, przygotowywanie projektów zmian w dokumentach), utrzymywanie stałych i dobrych relacji z instytucjami, partnerami, członkami LGD i mieszkańcami obszaru LGD, weryfikacja ponoszonych kosztów, utrzymywanie kontaktów z księgową, opracowywanie i nadzór nad realizacją projektów własnych i grantowych, obsługa kontroli projektów grantowych, analiza i ocena wstępna złożonych operacji w ramach prowadzonych naborów, sporządzanie raportów z prowadzonych ewaluacji, przygotowywanie i prowadzenie spotkań informacyjnych/szkoleniowych oraz prowadzenie doradztwa dla potencjalnych beneficjentów i grantobiorców w zakresie ubiegania się o wsparcie w ramach LSR, obsługa związana z naborami wniosków, organizacja spotkań animacyjnych ze społecznością lokalną, organizowanie stoisk na imprezach gminnych itd.

Działania informacyjne w opinii wnioskodawców i beneficjentów

Respondenci podkreślają obecność materiałów informacyjnych LGD w ich otoczeniu. Potrafią wskazać różne formy dotarcia. Informacje i plakaty są dostępne w urzędach i instytucjach użyteczności publicznej, na stronie internetowej czy na stoiskach LGD podczas wydarzeń w gminach.

Respondenci wiedzą gdzie szukać interesujących ich informacji. Są już do tego przyzwyczajeni. Przedsiębiorcy korzystają z innych źródeł informacji niż działacze samorządowi.

Do rozważenia jest kwestia zmian języka wykorzystywanego w zaproszeniach czy materiałach informacyjnych. Często respondenci podkreślali, że konieczne jest, by ktoś im “przetłumaczył z polskiego na polski” ogłoszenia LGD. Czego dotyczy ogłoszenie? Czy i w jaki sposób jest do nich kierowane? Warto jednak podkreślić, że wnioskodawcy wiedzą już, że takie informacje uzyskują w biurze LGD. Może jednak podjąć działania, aby komunikaty były jaśniej sformułowane.

Brakuje całościowej promocji adresowanej do wszystkich mieszkańców, o tym jakie działania podejmuje LGD, np. promowanie dobrych przykładów działań społecznych czy biznesów, które okazały się sukcesem. Ważne, by w tym komunikatach nie używać urzędniczej nowomowy, bo nie jest to zachęcające. Na stronie LGD jest zakładka poświęcona dofinansowanym projektom. Warto byłoby ją uwypuklić, bo byłaby to forma docenienia i reklamy dla tych, którym udało się zrealizować własne przedsięwzięcia. Przy okazji można informować o kolejnych naborach wniosków.

Może w kolejnych latach warto nakręcić krótki filmik promocyjny o działaniach LGD. W ten sposób większa grupa odbiorców dowiedziałaby się o zrealizowanych operacjach i działających przedsiębiorstwach. Obecnie ta wiedza jest dostępna przede wszystkim dla osób zaangażowanych i już zainteresowanych. Upowszechnianie tej wiedzy może ułatwić

pozyskiwanie kolejnych beneficjentów. Dzięki temu może więcej osób postanowi zrealizować swoje pomysły i zaangażuje się społecznie.

W badaniu pojawiły się głosy, że warto by LGD promował też swoje działania na zewnątrz, poza obszarem LGD, tak by m.in. w Ostrołęce także wiedziano, co się dzieje w ościennych gminach, z jakich usług można tam korzystać. Takie działania mogłyby mieć też charakter edukacyjny dla mieszkańców.

Ze względu na specyfikę regionu oraz konieczność dotarcia do osób z grup defaworyzowanych warto zastanowić się jak można pozyskać ambasadorów LGD – osób, czy podmiotów, które w lokalnych społecznościach będą przybliżać wiedzę o LGD.

Ocena pracy biura Lokalnej Grupy Działania w opinii wnioskodawców i beneficjentów

Wszyscy badani bardzo wysoko oceniają kompetencje pracownic biura. O członkiniach zespołu LGD mówią po funkcji lub po imieniu, co świadczy o dobrej znajomości osób pracujących w LGD i dobrych z nimi skojarzeniach.

O istnieniu LGD dowiadują się od znajomych lub od pracowników urzędu gminy i urzędu pracy, a niekiedy z punktów informacyjnych podczas festynów. Dopiero po takich pierwszych informacjach, sami szukają dalszych wiadomości w Internecie lub składają wizytę w biurze LGD w Troszynie. Zazwyczaj też trafiają do LGD gdy mają konkretny powód, poszukują dofinansowania lub informacji i ktoś ich skieruje do LGD.

Respondenci potrafią opisać różne kanały, jakimi komunikuje się LGD. Oceniają je jako prężnie działające. Nie pojawiły się sugestie żadnych dodatkowych kanałów informacyjnych. Respondenci wskazują newsletter, pocztę elektroniczną oraz kontakt telefoniczny jako najskuteczniejsze. We wszystkich tych formach zwracają uwagę na kontakt osobisty i przekazywanie konkretnych informacji. Większym wyzwaniem jest formułowanie komunikatów w taki sposób, by docierały do różnych grup mieszkańców. Obecnie widać, że Ci którzy wiedzą, czego szukają potrafią to znaleźć na stronie LGD lub dzwoniąc do biura. Jednak te informacje są powszechne tylko wśród grup zainteresowanych - przedsiębiorcy wiedzą o działaniach skierowanych do nich, a działacze społeczni do nich. Warto, by osoby korzystające ze wsparcia potrafiły opowiedzieć o wszystkich działaniach wspieranych przez LGD. Warto też, by mieszkańcy wiedzieli z jakich efektów działań realizowanych przy wsparciu LGD na co dzień korzystają, i w jakich obszarach mogą jeszcze uzyskać wsparcie ze strony LGD. Może to zachęci kolejne osoby do działania.

Badani nie wiedzą o typach działań, jakie może podejmować LGD. Znają jedynie ścieżkę wsparcia, z której sami korzystali. Warto wprowadzić w działania informacyjne też takie, które stawiają na promocję idei LGD i zakresu jego działania.

Respondenci oceniają LSR i jej cele jako adekwatne do obecnej sytuacji w regionie. Nie pojawiły się postulaty zmian.

Badani wysoko ocenili też poziom szkoleń. Szczególnie tych przygotowujących do składania wniosków o dofinansowanie i przejścia całej procedury. Warto podkreślić, że przy ocenie szkoleń często pojawiały się informacje o ich zwięzłej i przydatnej, praktycznej formule.

Propozycje kolejnych szkoleń:

1. Promocja prowadzonej działalności gospodarczej (plakaty, fb, reklama).
2. Kwestie związane z prowadzeniem działalności gospodarczej np. podstawy księgowości.

3. Podstawowe kwestie związane z NGO.
4. Wizyty studyjne.

Wnioski i rekomendacje

Wniosek 1:

Cele LSR są dobrze sformułowane. Ewaluacja (analiza danych oraz opinie respondentów) nie wskazują potrzeby ich redefinicji. To dobrze świadczy o analizie na podstawie, której zostały określone cele, ale także o partycypacyjnym sposobie przygotowania LSR, który uwzględnił głosy członków społeczności. Mieszkańcy obszaru LGD pozytywnie oceniają wspólną pracę nad tworzeniem wizji rozwoju obszaru, opracowywaniem założeń Strategii

Rekomendacja (zaleca się):

- Zaleca się w dalszym ciągu podejmowanie wysiłku by w sposób partycypacyjny prowadzić działania na rzecz rozwoju obszaru LGD

Wniosek 2:

Pracownicy LGD są postrzegani jako bardzo kompetentni. Dla większości rozmówców współpraca z biurem to czysta przyjemność. Podkreślają rzeczowość i szeroką wiedzę. Rozmówcom podoba się też dostępność biura. Pozytywna ocena przepływu informacji na linii Biuro – Wnioskodawcy. Według oceny wnioskodawców LGD postrzegany jest jako innowator, który co jakiś czas proponuje nowe rozwiązania, coś co zmienia ich lokalne społeczności

Rekomendacja:

- Zaleca się utrzymanie kompetentnego zatrudnienia w biurze LGD
- Na przyszłość zaleca się dalsze przykładanie wagi do podnoszenia wiedzy i kompetencji pracowników biura we wdrażaniu LSR i pracy w ramach LGD np. poprzez udział w szkoleniach, warsztatach, seminariach itd.
- Zaleca się utrzymanie stosowanych form komunikacji
- Warto dołożyć starań by kontynuować działalność LGD

Wniosek 3:

By poszerzyć zakres działań LGD konieczne jest zwiększenie jego budżetu. Wtedy mógłby częściej ogłaszać konkursy i przyznawać większe dotacje. Duże zapotrzebowanie środków na działania związane z rozwojem przedsiębiorczości obszaru LGD.

Rekomendacja:

- Aktywny udział LGD w konsultacjach przyszłych programów
- Dążyć do wielofunduszowości strategii

Wniosek 4:

Niska świadomość mieszkańców obszaru LGD o całości działań prowadzonych przez LGD. Postulaty wnioskodawców/przedsiębiorców by LGD włączyło się w promocję ich działalności podjętych w ramach wsparcia

Rekomendacja:

- Rozpowszechnienie wiedzy o prowadzonej działalności LGD oraz o zrealizowanych operacjach za pośrednictwem LGD np.:
  - lepsze wyeksponowanie zrealizowanych projektów w ramach LSR na stronie internetowej,
  - szersza promocja filmów promocyjnych
  - większa aktywności LGD w mediach lokalnych
  - wydanie publikacji/folderu o zrealizowanych operacjach
  - nawiązanie współpracy z osobami/podmiotami, które mogły by zostać ambasadorami LGD
  - wykorzystanie zbudowanej sieci kontaktów partnerskich

Wniosek 5:

Niskie zainteresowanie lokalnych społeczności projektami grantowymi skierowanymi na wzmocnienie kapitału społecznego

Rekomendacja:

- Należy wzmocnić prowadzone działania promocyjno-informacyjne przedsięwzięcia ISKRA np. o nowy kanał lub narzędzie komunikacyjne
- Zaleca się nawiązanie współpracy z grantobiorcami, którzy już zrealizowali grant w ramach LSR do rozpowszechniania informacji o otrzymanym wsparciu
- Należy zastanowić się nad promocją zrealizowanych operacji grantowych jako katalog dobrych praktyk, zestaw inspiracji np. wydanie publikacji, folderu i rozpowszechnić je wśród tych grup, które jeszcze nie skorzystały z tej formy wsparcia.

Wniosek 6:

Niskie środki na zadania grantowe służące osiągnięciu celu w projekcie grantowym

Rekomendacja:

- Rozważyć zwiększenie środków na zadania grantowe

Wniosek 7:

Złożoność dokumentacji konkursowej związanej z opracowaniem np. biznesplanu oraz ciężki język zawarty w dokumentach barierą dla Wnioskodawców

Rekomendacja:

- Kontynuacja działań szkoleniowych przed planowanymi naborami
- Kontynuacja działań doradczych
- Zwiększenie działań na promocję szkoleń prowadzonych przez LGD przed naborami
- Większe podkreślanie, że wymagania zwarte w dokumentacji zostały odgórnie nakreślone
- Wprowadzenie szkoleń dla pracowników biura i organów LGD w celu zwiększania ich kompetencji

Wniosek 8:

LGD posiada w ocenie wniosków problematyczne kryteria, w zakresie innowacyjności oraz ochrony środowiska

Rekomendacja:

- Rozważyć analizę kryteriów wyboru pod względem przypisanych wag oraz podanych definicji w przypadku kryteriów tzw. jakościowych
- Rozważyć przeprowadzenie szkolenia dla członków Rady LGD
- Zwiększyć uwagę wnioskodawców przy szkoleniach/ doradztwie na złożoność kryteriów w ocenie operacji

Wniosek 9:

Według oceny Wnioskodawców/grantobiorców LGD rzadko ogłasza konkursy, wyznacza krótki czas na przygotowanie dokumentacji konkursowej w stosunku do długiego czasu oczekiwania na decyzje o przyznaniu wsparcia

Rekomendacja:

- Należy zwrócić uwagę na większe uświadamianie wnioskodawców/grantobiorców o posiadanej przez LGD puli środków na poszczególne przedsięwzięcia i bezzasadne ich dzielenie na kilka naborów oraz o długiej procedurze sprawdzania wniosków wynikających z przepisów prawa
- Przeanalizować przed każdym naborem maksymalne wydłużenie terminów od ogłoszenia naboru do jego zamknięcia
- Rozważyć zwiększenie zatrudnienie biura LGD celem wzmocnienia wydajności jego funkcjonowania

Wniosek 10: Wnioskodawcy wskazują złożoność procedur związanych z prowadzeniem przedsiębiorczości
Rekomendacja: <ul style="list-style-type: none"> o Zaleca się zwiększenie identyfikacji potrzeb przedsiębiorców oraz przygotowanie działań zwiększających ich kompetencje w zakresie podejmowani i prowadzenia działalności

W trakcie wywiadów pojawiały się też dodatkowe pomysły, w jaki sposób można poszerzyć działania LGD:

Tabela 10. Dodatkowe rekomendacje w obszarze działania LGD

OBSZAR	REKOMENDACJA
Procedura wyboru wniosków	Ułatwienie procedury dla osób startujących w biznesie.
Plan Komunikacji	Warto wprowadzić dotacje na szkolenie podnoszące kwalifikacje pracowników firm.
Plan Komunikacji	Większa promocja tych, którzy już dostali dofinansowanie, trochę chwalenie się a trochę pozyskiwanie nowych klientów.
Plan Komunikacji	Działania charytatywne podejmowane na terenie LGD
Plan Komunikacji	Zrzeszanie NGO działających na terenie LGD, poznanie się wzajemne, wymiana doświadczeń i pomysłów.

Źródło: opracowanie własne

SPIS TABEL

Tabela 1. Schemat wizji i celów LSR wraz z odpowiadającymi im zadaniami	8
Tabela 2. Wykaz działań realizowanych w ramach LSR.....	8
Tabela 3: Tabelaryczne przedstawienie celu ogólnego 1, celów szczegółowych oraz wskaźników oddziaływania.....	12
Tabela 4: Tabelaryczne przedstawienie celu ogólnego 2, celów szczegółowych oraz wskaźników oddziaływania.....	12
Tabela 5: Schemat działań służących do realizacji celu “Wzrost konkurencyjności i przedsiębiorczości obszaru LGD” wraz ze wskaźnikami.....	14
Tabela 6: Schemat działań służących do realizacji celu “Wzrost aktywności społecznej i obywatelskiej mieszkańców obszaru LGD „Zaścianek Mazowska” wraz ze wskaźnikami.....	15
Tabela 7. Budżet i aktualny harmonogram naborów wniosków	24
Tabela 8. Zestawienie przeprowadzonych naborów.....	26
Tabela 9. Działania LGD w ramach Planu komunikacji.....	36
Tabela 10. Dodatkowe rekomendacje w obszarze działania LGD.....	42

SPIS WYKRESÓW

Wykres 1. Stopień realizacji wskaźnika produktu dla przedsięwzięcia Innowacyjny Zaścianek.....	16
Wykres 2. Stopień realizacji wskaźnika rezultatu dla celu szczegółowego 1.1 Stworzenie warunków do rozwoju innowacyjnych działań pozwalających na tworzenie miejsc pracy na obszarze LGD.....	17

Wykres 3. Stopień realizacji wskaźnika produktu dla przedsięwzięcia Wiedza i Innowacje.....	17
Wykres 4. Stopień realizacji wskaźnika rezultatu dla celu szczegółowego 1.1 Stworzenie warunków do rozwoju innowacyjnych działań pozwalających na tworzenie miejsc pracy na obszarze LGD.....	18
Wykres 5. Stopień realizacji wskaźnika produktu dla przedsięwzięcia Start Produkcji i Usług	18
Wykres 6. Stopień realizacji wskaźnika rezultatu dla celu szczegółowego 1.2 Pobudzenie podejmowania działalności gospodarczej na obszarze LGD.....	18
Wykres 7. Stopień realizacji wskaźnika produktu dla przedsięwzięcia Zasoby a Przedsiębiorczość	19
Wykres 8. Stopień realizacji wskaźnika rezultatu dla celu szczegółowego 1.3 Efektywne wykorzystanie potencjału obszaru LGD na rzecz jego rozwoju.....	19
Wykres 9. Stopień realizacji wskaźnika produktu dla przedsięwzięcia Współpraca przy Promocji.....	20
Wykres 10. Stopień realizacji wskaźnika rezultatu dla celu szczegółowego 1.3 Efektywne wykorzystanie potencjału obszaru LGD na rzecz jego rozwoju.....	20
Wykres 11. Stopień realizacji wskaźnika produktu dla przedsięwzięcia Miejsca Integracji i Lokalnej Aktywności.....	20
Wykres 12. Stopień realizacji wskaźnika rezultatu dla celu szczegółowego 2.1 Inicjowanie integracji lokalnych społeczności na rzecz dobra wspólnego i włączenia społecznego z podkreśleniem lokalnej tożsamości.....	21
Wykres 13. Stopień realizacji wskaźnika produktu dla przedsięwzięcia Inicjatywy w Społecznościach Kształujące Rozwój ich Aktywności.....	21
Wykres 14. Stopień realizacji wskaźnika rezultatu dla celu szczegółowego 2.1 Inicjowanie integracji lokalnych społeczności na rzecz dobra wspólnego i włączenia społecznego z podkreśleniem lokalnej tożsamości.....	21
Wykres 15. Stopień realizacji wskaźnika rezultatu dla celu szczegółowego 2.1 Inicjowanie integracji lokalnych społeczności na rzecz dobra wspólnego i włączenia społecznego z podkreśleniem lokalnej tożsamości.....	22
Wykres 16. Stopień realizacji wskaźnika produktu dla przedsięwzięcia Kompetencje Społeczne.....	22
Wykres 17. Stopień realizacji wskaźnika rezultatu dla celu szczegółowego 2.2 Wzmocnienie potencjału istniejących organizacji i grup z sektora społecznego.....	22
Wykres 18. Poziom osiągnięcia wskaźnika produktu, który został przewidziany do realizacji w LSR w latach 2016 – 2021.....	23
Wykres 19. Budżet przedsięwzięć LSR.....	24
Wykres 20. Budżet w latach 2016 – 2023.....	25
Wykres 21. Wykorzystanie budżetu LSR.....	25
Wykres 22. Poziom i sposób wykorzystania budżetu LSR w latach 2016 – 2018; 2019 – 2021; 2022 – 2023.....	26
Wykres 23. Ocena procedury przez respondentów.....	31